

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA **OLEJNINY**

2017

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZDROJE INFORMACÍ, ZPRACOVATELÉ PODKLADŮ:

ADM Germany G.m.b.H (Alfred C. Toepfer International)
Agra Europe, London
Český statistický úřad
European Association COCERAL
Evropská komise
Evropský parlament
Food and Agriculture Organization of the United Nations
Ministerstvo průmyslu a obchodu
Ministerstvo zemědělství
Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.
Sdružení pro výrobu bionafty
Státní zemědělský intervenční fond
Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin
United States Department of Agriculture
Ústav zemědělské ekonomiky a informací
Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Odbor rostlinných komodit MZe

Autor:

Ing. Martin Liška, MZe

Ředitel odboru rostlinných komodit:

Ing. Zdeněk Trnka, MZe

Autor touto cestou děkuje za spolupráci všem uvedeným organizacím a jejich odborným pracovníkům

Situační a výhledové zprávy jsou pro všechny zájemce z řad studentů, pedagogů odborných škol a podnikatelských subjektů a dalších k dispozici také na internetu na adrese: www.eagri.cz

Autor fotografie:

Ing. Martin Liška

Vydalo: Ministerstvo zemědělství, Těšnov 65/17, 110 00 Praha I

Internet: www.eagri.cz, e-mail: info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-446-6, ISSN 1211-7692, MK ČR E 11003

Tisk a distribuce: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, www.uzei.cz

SITUAČNÍ
A VÝHLEDOVÁ
ZPRÁVA
OLEJNINY

PROSINEC
2017

OBSAH

Úvod	4
Souhrn	4
Zásahy státu u olejnin, rostlinných olejů a tuků	6
Mezinárodní trh olejnin a olejů	16
Pěstování, zpracování a spotřeba olejnin v České republice	26
Řepka olejná	27
Slunečnice	36
Mák setý	41
Hořčice.	46
Len olejný.	50
Sója luštinatá	54
Zpracovatelský průmysl olejnin.	57
Nepotravinářské užití olejnin.	63

SEZNAM ZKRATEK

AEKO	Agroenvironmentálně - klimatická opatření
CIF (c.i.f.)	Cost, Insurance, Freight = výlohy, pojistné, dopravné placeny; Prodávající platí přepravu zboží do místa určení včetně pojištění. Kupující nese výlohy od vyložení zboží v místě určení.
COCERAL	Evropské sdružení podporující obchod na trhu s obilovinami, rýží, krmivem, olejinami, olivovým olejem a dalšími oleji a tuky
CZV	Ceny zemědělských výrobců
ČSÚ	Český statistický úřad
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
DZES	Dobrý zemědělský a environmentální stav půdy
EHP	Evropský hospodářský prostor
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
EUR	Euro; společná měna eurozóny
EZ	Ekologické zemědělství
FAME	Fatty Acid Methyl Ester; metylester mastných kyselin
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations; Organizace pro výživu a zemědělství spojených národů
FOB (f.o.b.)	Free on Board = volně na palubu lodi; Prodávající hradí náklady až po naložení do dopravního prostředku na uvedeném místě.
HO	Hybridní odrůdy slunečnice, tzv. „high oleic“ se zvýšeným podílem kyseliny olejové v oleji, kterého má být z celkového podílu oleje obsaženo min. 82 %
KN	Kód celní nomenklatury, číselné označení položky nebo skupiny položek celního sazebníku
LFA	Less Favoured Area; Méně příznivé oblasti pro zemědělství
MEŘO	Metylester řepkového oleje; součást směsného paliva – bionafty
MFN	Most favoured nation; tzv. doložka nejvyšších výhod, která znemožňuje, aby členské státy Světové obchodní organizace (WTO) proti sobě používaly diskriminující praktiky a aby všechny výhody, které získá jeden člen, se vztahovaly i na všechny ostatní. ČR je členem WTO od roku 1995.
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.
PPH	Povinné požadavky na hospodaření
PVP	Přechodná vnitrostátní podpora
SAPS	Single Area Payment Scheme; Jednotná platba na plochu zemědělské půdy
SITC	Standardní mezinárodní klasifikace zboží
SPZO	Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejin
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
USD	Americký dolar
USDA	United States department of Agriculture; Ministerstvo zemědělství USA
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
WTO	World Trade Organization; Světová obchodní organizace

ÚVOD

Situační a výhledová zpráva Olejniný přináší souhrnné informace o pěstování, obchodu a zpracování olejnin pěstovaných v České republice. Zpráva zahrnuje údaje dostupné k datu 31. 12. 2017, pokud není uvedeno jinak. Termín „marketingový rok“, který je ve zprávě používán, odpovídá v zahraničí užívanému ekvivalentu „marketing year“. U komodity olejniný začíná marketingový rok 1. 7. a končí 30. 6. následujícího roku. Situační a výhledová zpráva přináší informace o výsledku pěstování jednotlivých druhů olejnin v České republice, o jejich cenách, o dovozu a vývozu olejnatých semen i informace o olejninách ze světa.

Situační a výhledové zprávy jsou k dispozici v budově Ministerstva zemědělství a elektronicky na internetové adrese: <http://www.eagri.cz/> v oddíle „Zemědělství“ v „Publikace“.

SOUHRN

Podle údajů USDA - Foreign Agricultural Service dosáhla v marketingovém roce 2016/17 světová produkce nejsledovanějších druhů olejnin 573,7 mil. t. Ke světově nejpěstovanějším olejninám patří dlouhodobě sója, řepka, semeno bavlíku, podzemnice olejná, slunečnice, palmová jádra a kopra.

V probíhající marketingovém roce 2017/18 se podle prosincových odhadů stejného zdroje očekává produkce hlavních druhů olejnin ve výši 579,5 mil. t, z toho produkce sójových bobů dosáhne 338,0 mil. t, řepkového semene 72,9 mil. t, semene slunečnice 45,8 mil. t., podzemnicového semene 44,3 mil. t a bavlíkového semene 44,0 mil. t.

Zpracováním produkce hlavních druhů olejnin z roku 2016/17 bylo vyrobeno přibližně 188,6 mil. t rostlinných olejů a 321,3 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. Po uzavření bilance dosáhly konečné zásoby rostlinných olejů 19,5 mil. t a pokrutin a šrotů 16,0 mil. t. V roce 2017/18 je předpokládána výroba přibližně 196,9 mil. t rostlinných olejů a 334,8 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů.

Ceny semene řepky olejné dosáhly v průměru marketingového roku 2016/17 na mezinárodních trzích po přepočtu 9 361 Kč/t a slunečnice 8 602 Kč/t. Ceny surového řepkového oleje meziročně poklesly, slunečnicové oleje zaznamenaly růst ceny. Průměrné ceny po přepočtu dosahovaly 18 873 Kč/t za řepkový a 21 538 Kč/t za slunečnicový olej. Rok 2016/17 byl pro pěstitele a obchodníky s olejninami úspěšný a předpokládá se, že i v marketingovém roce 2017/18 se budou ceny držet na podobné hladině. U cen olejů se očekává obdobný trend.

Evropská unie je dlouhodobě největším dovozním regionem zemědělských produktů, ale i největším vývozcem zpracovaných zemědělských produktů na světě. V marketingovém roce 2016/17 dosáhla v EU celková produkce olejnatých semen 31,4 mil. t. Produkce olejnatých semen v EU v marketingovém roce 2017/18 nejpravděpodobněji vzroste na 33,6 mil. t.

V marketingovém roce 2016/17 bylo v České republice sklizeno 470,2 tis. ha olejnin a celková produkce dosáhla 1,5 mil. t. Na celkové výši sklizňových ploch se již tradičně nejvíce podílela řepka olejná se sklizňovou plochou 393,0 tis. ha, mák s 35,5 tis. ha, slunečnice s 15,6 tis. ha, hořčice na semeno s 11,8 tis. ha, sója s 10,6 tis. ha, len olejný a ostatní olejniný byly pěstovány na celkem 3,7 tis. ha. Podle údajů ČSÚ bylo pro marketingový rok 2017/18 v České republice oseto olejninami 479,5 tis. ha a proti předchozímu roku je to více o 9,3 tis. ha. Předpokládána celková produkce olejnin by měla i přes růst ploch poklesnout na přibližně 1,3 mil. t olejnatých semen. Hlavní příčinou poklesu bude negativní vliv výskytu sucha.

Zahraniční obchod České republiky s olejnatými komoditami v posledních letech prochází změnami. V roce 2015/16 došlo k výraznému snížení vývozu řepky o 45 %, rok 2016/17 byl ve znamení zvýšení objemu vývozu o významných 34 % proti předchozímu roku. Významné rozšíření osevních ploch slunečnice nepřineslo očekávaný nárůst produkce, proto došlo k meziročnímu nárůstu dovozu slunečnicového semene o 38 %.

Řepka olejná byla v České republice v marketingovém roce 2016/17 sklizena ze 393,0 tis. ha. Hektarový výnos činil 3,46 t a celková produkce řepkového semene byla 1 359,1 tis. t. Průměrná CZV na domácím trhu dosáhla 10 557 Kč/t. Dovezeno do ČR bylo 121,1 tis. t semene řepky (mimo osiva) v průměrné deklarované dovozní hodnotě 10 627 Kč/t. Vyvezeno bylo 375,1 tis. t v průměrné deklarované vývozní hodnotě 9 222 Kč/t. Podle odhadů bude sklizeň řepky ve světě v marketingovém roce 2017/18 mírně růst. V České republice byly poslední roky pro řepku velmi příznivé, ale odhaduje se, že v roce 2017/18 dojde k prudkému propadu výnosu průměrně na 2,90 t/ha a celková sklizeň řepky nepřesáhne 1 141,8 tis. t.

Slunečnice byla v roce 2016/17 podle údajů ČSÚ sklizena celkem z 15,6 tis. ha. Plochy se meziročně rozrostly o necelé 1 %. Celková produkce z této plochy dosáhla 44,6 tis. t, to představuje nárůst produkce semene o 46 %. Průměrná CZV v marketingovém roce 2016/17 dosáhla 9 197 Kč/t, to je propad o téměř 900 Kč/t. Z ČR bylo vyvezeno celkem 24,2 tis. t slunečnicového semene a deklarovaná vývozní hodnota činila 12 042 Kč/t. Dovezeno bylo 142,8 tis. t a deklarovaná dovozní hodnota činila 10 510 Kč/t. Pro marketingový rok 2017/18 bylo v ČR oseto slunečnicí 21,6 tis. ha. Z této plochy se odhaduje produkce slunečnicového semene ve výši 46,0 tis. t. Po cenově nepříznivém roce 2013/14 ceny slunečnicového semene na burzách začaly postupně stoupat až na 10 000 Kč/t, v současnosti se jim daří udržovat kolem 9 000 Kč/t a lze předpokládat mírný cenový růst na domácím trhu.

V předchozích letech ovlivnila nízká poptávka a CZV pěstitele máku natolik, že došlo ke snížení ploch osetých mákem z 69,8 tis. ha v m. roce 2008/09 na 18,4 tis. ha v m. roce 2012/13. Ceny máku v m. roce 2016/17 dosáhly 29 554 Kč/t, to je meziroční pokles o cca 10 000 Kč/t, dosavadní data za rok 2017/18 dokladují cenu 41 551 Kč/t. Pro rok 2016/17 se pěstební plocha zvětšila na 35,5 tis. ha a v m. roce 2017/18 se předpokládá pokles osevních ploch na 32,6 tis. ha. Celková produkce semene máku se předběžně odhaduje na 21,1 tis. t při průměrném výnosu 0,65 t/ha.

Zvýšená nabídka semene hořčice ze sklizně 2009 ovlivnila CZV. To mělo za následek, že v průměru marketingového roku 2009/10 klesla cena na průměrných 11 510 Kč/t. Proto v následujících letech došlo k poklesu osevních ploch. V roce 2016/17 dosáhla osevní plocha 11,8 tis. ha a produkce činila 12,4 tis. t. Mírné snížení produkce bylo provázáno snížením CZV, která klesla z průměrné hodnoty 16 895 Kč/t v roce 2014/15 na 15 220 Kč/t v roce 2016/17. Pro rok 2017/18 bylo hořčicí oseto též 11,8 tis. ha a dle odhadů byl výnos 0,89 t/ha a celková produkce se tak odhaduje na 10,5 tis. t.

Plochy lnu olejného v České republice velice kolísají. V roce 2016/17 bylo oseto 1,5 tis. ha a produkce dosáhla 2,2 tis. t. Pro rok 2017/18 bylo podle údajů ČSÚ oseto lnem olejným 1,7 tis. ha a předpokládá se celková produkce 2,3 tis. t lněného semene.

Sója se v ČR využívá převážně v krmivářství. Drcené neodtučněné boby jsou součástí krmných dávek vysokoprodukčních dojníc, kde výrazně zvyšují energetickou hodnotu krmné dávky. V posledních letech se plochy sóji v ČR zvyšují. Definitivní údaje pro rok 2016/17 uvádějí pokles plochy na 10,6 tis. ha při výnosu 2,40 t/ha a celkovou sklizeň 25,5 tis. t. Odhady pro rok 2017/18 předpovídají osevní plochu 15,3 tis. ha a celkovou sklizeň 34,0 tis. t. To představuje meziroční zvýšení produkce o 33 %. Zlepšující se technické vybavení pro zpracování sóji u producentů krmných směsí umožňuje zpracování sójových bobů z domácí produkce a tím i zlevnění výroby krmiv.

ZÁSAHY STÁTU U OLEJNIN, ROSTLINNÝCH OLEJŮ A TUKŮ

Do zásahů státu u komodity olejnin je zahrnuta:

1. Vnější obchodní politika Evropské unie ve vztahu k olejinám

2. Legislativa

3. Dotační politika

I. Vnější obchodní politika Evropské unie ve vztahu k olejinám

Obchodní vztahy EU se třetími zeměmi charakterizuje velký počet preferenčních dohod, meziregionálních iniciativ a jiných významných ujednání. Existují i samostatná obchodní ujednání (např. s Marokem, Egyptem a Izraelem) zaměřená výhradně na obchod se zemědělskými výrobky. Jednání s dalšími zeměmi pokračují a EU se tak snaží rozšířit počet zemí, se kterými je možno obchodovat s celními preferencemi, a také odstranit další překážky obchodu.

Privilegované jsou vztahy s geograficky a historicky nejbližšími partnery, členskými státy Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), ve kterém jsou sdruženy Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejnsko. Česká republika vstupem do EU v roce 2004 přistoupila také k Dohodě o Evropském hospodářském prostoru (EHP), který zahrnuje Norsko, Island a Lichtenštejnsko. U olejin je v jednotlivých zemích ESVO situace rozdílná. Norsko si ponechává clo na dovoz z EU pouze u produktů využívaných pro krmné účely. Na této situaci nic nezměnila ani jednání o další liberalizaci obchodu se zemědělskými výrobky mezi Norskem a EU, která byla dokončena v dubnu 2017. Island má nulová cla na dovoz všech olejin z EU. Švýcarsko si clo pro dovoz z EU zachovalo prakticky u všech olejin kromě některých položek určených pro krmné účely. Vysoká cla má Švýcarsko především na dovoz olejin z EU určených pro výrobu oleje vhodného k lidské spotřebě. Další jednání o liberalizaci obchodu se zemědělskými produkty se Švýcarskem od roku 2009 neprobíhají. EU na dovoz olejin ze třetích zemí neuplatňuje cla žádná.

Preferenční dohody uzavřela EU také s kandidátskými balkánskými zeměmi. Albánie, Černá Hora, Srbsko, ani Bývalá jugoslávská republika Makedonie neuplatňují na dovoz olejin z EU žádné clo. Dovoz olejin z EU do Bosny a Hercegoviny a Černé Hory probíhá také bezcelně. Chorvatsko k 1. 7. 2013 vstoupilo do EU a stálo se tak součástí jednotného trhu Evropské Unie.

Regionem, se kterým má EU sjednány Asociační dohody včetně dohod o volném obchodu, je oblast středomoří (EUROMED). U olejin se situace v jednotlivých zemích liší. Např. Alžírsko uplatňuje téměř u všech olejin clo na dovoz z EU ve výši 5 % ad valorem. Výjimku tvoří podzemnice olejná (dovozní clo z EU 30 % ad valorem) a některá ostatní olejnata semena, u kterých je bezcelně možno dovézt do Alžírsku pouze 100 t v rámci preferenční celní kvóty. Maroko si zachovalo cla při dovozu z EU pouze u podzemnice olejně určené k lidské spotřebě a průmyslovému použití, a to ve výši 36,25 % ad valorem. Dovoz do Turecka z EU je bezcelní u sójových bobů, lněných semen, semen řepky a slunečnice určených k setí. Dovoz ostatních slunečnicových semen je bezcelní pouze v rámci preferenční kvóty 1000 t. Egypt, Izrael a Jordánsko dovozní cla pro olejin z EU neuplatňují. Tunisko z této řady vybočuje a na dovoz téměř u všech olejin z EU uplatňuje clo ad valorem v rozmezí od 10 do 36 %. Výjimku tvoří sójové boby, jejichž dovoz z EU je bezcelní. Další liberalizační jednání o prohloubené dohodě o volném obchodu probíhají právě s Tuniskem. Ta byla zahájena v dubnu 2016 a v prvním čtvrtletí 2018 by se pak mělo uskutečnit druhé kolo. Mezi Marokem a EU se zatím poslední jednání o liberalizaci obchodu uskutečnila v dubnu 2014. Jednání s Egyptem, která byla zahájena v roce 2013, jsou v současnosti pozastavena.

V posledních pěti letech vstoupily v platnost dohody o volném obchodu se státy Andského společenství a Střední Ameriky (Peru, Kolumbie, Panama, Guatemala, Honduras, Kostarika, Nikaragua, Salvador).

Dohoda s Kolumbií, prozatímně prováděná od srpna 2013, odstranila dovozní cla do Kolumbie z EU především na kopru a olejinu určené k setí. Většina ostatních druhů olejin je z liberalizace vyjmuta.

Dohoda s Peru je prozatímně prováděna od března 2013 a přispěla k výrazné redukci dovozních cel u olejnin. Většina cel Peru na dovozy z EU je nulová a zbývající cla (např. na podzemnici olejnou, lněná a bavlníková semena) mají být odstraněna maximálně do 11 let od vstupu dohody v platnost.

Dohody s Hondurasem, Nikaraguou a Panamou jsou prozatímně prováděny od srpna 2013. V říjnu 2013 se k nim připojila Kostarika a Salvador a v prosinci téhož roku také Guatemala. Došlo k významné liberalizaci cel při dovozu olejnin z EU do těchto zemí. Cla byla odstraněna u všech olejnin s výjimkou podzemnice olejně a palmových ořechů a jader neurčených k setí, které byly z liberalizace vyjmuty.

V červenci 2014 byla úspěšně dokončena jednání o dohodě o volném obchodu s Ekvádorem. Po ratifikaci dohody smluvními stranami a jejím vstupu v platnost dojde při dovozu olejnin z EU do Ekvádoru k odstranění všech cel do 10 let. Jedinou výjimkou jsou sójové boby neurčené k setí, které jsou z liberalizace vyjmuty.

Dohoda o volném obchodu mezi Evropskou unií a Korejskou republikou je prozatímně prováděna již od 1. července 2011. Cla na dovoz olejnin z EU do Jižní Koreje jsou z velké části nulová. Výjimku tvoří dvě položky u sójových bobů, které jsou z liberalizace zcela vyjmuty a některé další produkty, jako např. podzemnice olejná a sezamová semínka, u kterých má být dovozní clo do Jižní Koreje odstraněno do 19 let po vstupu dohody v platnost.

V prosinci 2014 byla dokončena jednání o dohodě o volném obchodu se Singapurem. V současnosti probíhá proces ratifikace smlouvy. Dohoda stanoví, že dovoz všech zemědělských komodit a potravin z EU do Singapuru nepodléhá clu. Nicméně, v případě olejnin nedojde vstupem dohody v platnost k žádné změně, protože i Singapur u nich uplatňuje MFN¹ dovozní clo 0 % již nyní.

V říjnu 2016 byla podepsána dohoda o liberalizaci obchodu s Kanadou (CETA) a v září 2017 pak dohoda vstoupila prozatímně v platnost. Liberalizace se však olejnin nijak nedotkla, protože Kanada poskytovala na tyto produkty MFN¹ dovozní clo 0 % již v minulosti.

V červenci 2013 byly zahájeny rozhovory o Transatlantickém obchodním a investičním partnerství s USA (TTIP), jehož součástí je i liberalizace dovozních cel na obou stranách. V říjnu 2016 se uskutečnilo již 15. kolo rozhovorů. Proběhly diskuse o výši a délce období eliminace dovozních cel u jednotlivých položek zájmu obou stran. Po nástupu nové americké administrativy v roce 2017 další jednání neprobíhají, protože si USA vyžádaly čas na nové definování své obchodní politiky.

Jednání o dohodě o volném obchodu byla dokončena s Ukrajinou a dohoda byla podepsána v červnu 2014 jako součást širší dohody o přidružení. Od 1. 1. 2016 je dohoda o volném obchodu mezi EU a Ukrajinou prozatímně uplatňována. Dovozní clo z Ukrajiny do EU je u všech olejnin nulové, zatímco Ukrajina uplatňuje cla na dovoz slunečnicových semen neurčených k setí, mouky ze sójových bobů a semen cukrové řepy z EU v rozmezí 5 až 10 % ad valorem.

K uzavření dohod o volném obchodu s Moldavskem a Gruzii došlo v listopadu 2013 a podepsány byly v červnu 2014. Na dovoz olejnin z EU do Moldavska a Gruzie jsou cla nulová.

V červnu 2016 bylo zahájeno vyjednávání s Mexikem o revizi dohody o volném obchodu se zemědělskými produkty a do února 2018 proběhlo sedm kol jednání. U olejnin jsou však všechna dovozní cla z EU do Mexika nulová již v současnosti.

V roce 2007 bylo zahájeno projednávání dohody o volném obchodu s Indií. Do roku 2013 se uskutečnilo 12 vyjednávacích kol, a přestože se podařilo dosáhnout určitého pokroku, celý proces se právě v roce 2013 prakticky zastavil. V lednu 2016 došlo k obnovení jednání zaměřených na vzájemně akceptovatelná řešení problematických bodů. Na summitu EU – Indie v říjnu 2017 vrcholní představitelé obou stran vyjádřili vůli k posilování ekonomického partnerství. Lze předpokládat, že se budou hledat možnosti obnovení procesu jednání.

¹ MFN – tzv. doložka nejvyšších výhod, která znemožňuje, aby členské státy Světové obchodní organizace (WTO) proti sobě používaly diskriminující praktiky a aby všechny výhody, které získá jeden člen, se vztahovaly i na všechny ostatní. ČR je členem WTO od roku 1995.

V roce 2010 a 2012 se rozběhla jednání o prohloubených a komplexních dohodách o volném obchodu (DCFTA) s Malajsií a Vietnamem. Zatímco v případě Malajsie probíhá příprava dalších rozhovorů a stále je potřeba vyřešit zásadní body, jednání s Vietnamem byla v prosinci 2016 formálně ukončena. V současnosti probíhá právní revize textu. Poté by měla být dohoda schválena a podepsána a její vstup v platnost se předpokládá na konci roku 2018. Evropská komise oznámila, že se jí podařilo s Vietnamem dohodnout na všech podstatných otázkách, a pokud bude dohoda úspěšně dokončena a ratifikována, dojde k odstranění prakticky všech cel na zboží včetně velké části potravin pocházejících z EU. Dohoda rovněž předpokládá odstranění všech dovozních cel na olejninu do Vietnamu z EU v rozmezí 4 až 11 let po vstupu dohody v platnost.

V roce 2013 bylo dále zahájeno jednání s Thajskem a poslední jednání se uskutečnilo v dubnu 2014. Z důvodu vnitropolitické situace v Thajsku zatím nejsou naplánována další kola jednání.

V prosinci 2015 byla oficiálně zahájena jednání s Filipíny a v únoru 2017 proběhlo druhé kolo jednání. Zatím však nebylo stanoveno datum dalšího jednání.

V září 2016 se uskutečnilo úvodní kolo jednání o dohodě o volném obchodu s Indonésií a do února 2018 proběhla čtyři kola jednání.

Do současnosti se uskutečnilo již osmnáct kol jednání o dohodě o volném obchodu mezi EU a Japonskem. Bylo možné pozorovat silné tlaky agrárního lobby Japonska proti uvolnění trhu se zemědělskými produkty. V květnu a červnu 2017 však došlo k zásadnímu posunu a dohoda byla formálně uzavřena v prosinci 2017. V současnosti probíhá právní úprava textu a překlady. Poté bude dohoda postoupena do procesu schvalování. Obchod mezi EU a Japonskem by po vstupu dohody v platnost měl probíhat bezcelně, pouze u některých položek podzemnice olejné si Japonsko ponechalo lhůtu pro liberalizaci v rozmezí 7 až 10 let.

Jednání o zónách volného obchodu probíhají rovněž s řadou dalších zemí, např. s jihoamerickými zeměmi ze sdružení Mercosur (Argentina, Brazílie, Paraguay, Uruguay a Venezuela). Státy Mercosuru se dohodly na společné nabídce snížení cel už na konci července 2014, k vzájemné výměně nabídek s EU došlo až v květnu 2016. Do prosince 2017 proběhlo pět kol jednání. Podle vyjádření EK se předpokládá odstranění cel u 90 % položek vzájemného obchodu.

V listopadu 2013 oznámila Arménie, že pozastavuje veškerá jednání o DCFTA s EU a že bude usilovat o členství v celní unii s Ruskem, Běloruskem a Kazachstánem. Do této unie Arménie vstoupila v lednu 2015. V prosinci 2015 byla zahájena jednání o rozšíření platné Dohody o partnerství a spolupráci s EU včetně jejích obchodních a investičních ustanovení. Dohoda byla podepsána v listopadu 2017. Předběžně by měla být uplatňována od dubna 2018, poté, co Arménie dokončí interní schvalování textu.

V polovině roku 2015 oznámila Evropská komise, že zkoumá možnosti pro zahájení vyjednávání dohod o volném obchodu s Austrálií a Novým Zélandem a tento proces pokračuje i v roce 2017. V září 2017 navrhla Evropská komise směrnice pro vyjednávání dohod o volném obchodu s těmito dvěma státy a v současnosti probíhají diskuse Rady EU k těmto textům.

V listopadu 2015 se stal členem Světové obchodní organizace také Kazachstán. Vstup do této organizace pro tuto zemi znamená mimo jiné také závazek, že průměrné clo na dovozy zemědělských komodit nepřekročí 7,6 %. V oblasti olejnin, kde je aktuálně na dovoz z EU do Kazachstánu stanoveno MFN clo v rozmezí 0–5 %, (nulové clo platí pro sójové boby, semena řepky a sezamu), proto s nejvyšší pravděpodobností nedojde k výrazným změnám.

2. Legislativa

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 47/2007 Sb., o stanovení některých podmínek při poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy a některých podmínek poskytování informací o zpracování zemědělských výrobků pocházejících z půdy uvedené do klidu.

Nařízení vlády č. 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 423/2016 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 61/2016 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů, a další související nařízení vlády.

Nařízení vlády č. 112/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 309/2014 Sb., o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých zemědělských podpor, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 480/2009 Sb., kterým se mění některá nařízení vlády v souvislosti s přijetím nařízení vlády o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých podpor, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 351/2012 Sb., o kritériích udržitelnosti biopaliv.

Zákon č. 219/2003 Sb., o oběhu osiva a sadby o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Rady 2002/57/ES o uvádění osiva olejnin a přadných rostlin na trh, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/30/ES, kterou se mění směrnice 98/70/ES, pokud jde o specifikaci benzínu, motorové nafty a plynových olejů, zavedení mechanismu pro sledování a snížení emisí skleníkových plynů a směrnice Rady 1999/32/ES pokud jde o specifikaci paliva používaného plavidly vnitrozemské plavby, a kterou se ruší směrnice 93/12/EHS.

3. Dotační politika

I. Přímé platby

Vícesložková přímá platba (SAPS, ozelenění, VCS a platba pro mladé zemědělce)

Výsledkem reformy Společné zemědělské politiky (SZP) z roku 2013 je nové nastavení parametrů jak pro přímé platby, tak pro Program rozvoje venkova. V oblasti přímých plateb je kladen větší důraz na šetrný přístup k životnímu prostředí pomocí režimu ozelenění, generační obměnu na venkově prostřednictvím podpor pro mladé zemědělce, nebo podporu odvětví, která čelí určitým obtížím a jsou velmi významná z hospodářského, sociálního nebo environmentálního hlediska. Nově SZP zároveň umožňuje členským státům větší míru rozhodování o zacílení finančních prostředků, včetně jejich přesunu mezi pilíři, tedy mezi přímými platbami a Programem rozvoje venkova.

Reformovaná SZP obsahuje řadu nových prvků, které dosud nebyly v oblasti přímých plateb aplikovány (např. kritérium aktivního zemědělce, které má za cíl poskytnout platby pouze těm zemědělcům, kteří zemědělské činnosti opravdu vykonávají) a současně mění dosavadní charakter přímých plateb z jednotné platby SAPS na platbu vícesložkovou. Největší složku bude v ČR i nadále do roku 2020 tvořit jednotná platba na plochu zemědělské půdy (SAPS) - necelých 55 % z celkové obálky na přímé platby, dalšími složkami jsou platba na zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (ozelenění neboli greening) - 30 % obálky, dobrovolná podpora vázaná na produkci poskytovaná citlivým sektorům – tzv. VCS (15 % obálky) a platba pro mladé zemědělce (0,3 % obálky). Z národního rozpočtu může ČR až do roku 2020 také vyplácet přechodnou vnitrostátní podporu (PVP), která navazuje na dříve poskytované národní doplňkové platby (Top – Up).

Konkrétní podmínky poskytnutí podpory upravuje **Nařízení vlády č. 50/2015 Sb.**, o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů.

Žádost o poskytnutí podpory je podávána v rámci tzv. Jednotné žádosti (JŽ), a to zpravidla do 15. května příslušného kalendářního roku.

Vývoj celkové obálky přímých plateb na období 2016–2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Částka v mld. Kč	22,947	22,924	23,427	23,427	23,729

Zdroj: MZe

Poznámka: kurz 27,187 Kč/EUR

Jednotná platba na plochu zemědělské půdy (SAPS)

SAPS i nadále tvoří nejvýznamnější část přímých plateb. Je poskytován ze zdrojů Evropské unie na hektar způsobilé zemědělské půdy. Poskytnutí SAPS je mimo jiné podmíněno splněním podmínek aktivního zemědělce a zemědělského podnikatele, řádným obhospodařováním zemědělské půdy, dodržováním podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) a také dodržováním některých povinných požadavků na hospodaření (PPH), které jsou společně s DZES známy jako podmínky podmíněnosti (tzv. Cross-Compliance). Minimální výměra, na kterou lze poskytnout SAPS, činí 1 ha zemědělské půdy. Sazba na SAPS pro rok 2017 byla stanovena ve výši 3 377,73 Kč/ha.

Platba na zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (greening)

Cílem greeningu je snížit negativní dopady zemědělské činnosti na životní prostředí. Pokud žadatel požádá o SAPS, je povinen dodržovat na všech svých způsobilých hektarech zemědělské půdy zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí. Základní pravidla greeningu vyplývají z příslušného evropského nařízení pro přímé platby, které vymezuje jeho tři složky, tj. diverzifikaci plodin, zachování výměry trvalých travních porostů a vyhrazení plochy využívané v ekologickém zájmu (Ecological Focus Area - EFA). Jako plochu využívanou v ekologickém zájmu lze v ČR považovat:

- úhor s porostem
- souvrat'
- krajinné prvky
- plochy s rychle rostoucími dřevinami pěstovanými ve výmladkových plantážích
- zalesněnou půdu
- plochy s meziplodinami
- plochy s plodinami, které vážou dusík

Plochy s plodinami, které vážou dusík

Pro splnění podmínek EFA musí být plodinami, které vážou dusík, zajištěn pokryv půdy minimálně od 1. června do 15. července daného kalendářního roku nebo prokazatelný výskyt posklizňových zbytků těchto plodin. Po sklizni jednoletých plodin nebo zapravení víceletých plodin musí být do 31. října založen porost ozimé plodiny. V případě, že porost víceletých plodin bude zapraven až po 31. říjnu, nemusí být splněna podmínka založení porostu ozimé plodiny.

Plodinou, která váže dusík, je cizrna, čočka, fazol, hrách, a to včetně pelušky, jetel, komonice, lupina, sója, štirovník, vojtěška, úročník, vikev, bob, vičenec nebo směs těchto plodin s ostatními plodinami, přičemž zastoupení plodiny, která váže dusík v porostu, činí v porostu více než 50 %.

Sazba greeningové platby pro rok 2017 byla stanovena ve výši 1 853,35 Kč/ha.

Dobrovolná podpora vázaná na produkci

Česká republika dlouhodobě podporuje citlivé sektory rostlinné a živočišné výroby v rámci přímých plateb. V minulých letech byly finanční prostředky ve výši 3,5 %, pro rok 2014 ve výši 6,5 % roční obálky na přímé platby, směřovány prostřednictvím zvláštní podpory dle čl. 68 do sektoru brambor pro výrobu škrobu, chmele, krav bez tržní produkce mléka, dojnic a chovu ovcí a koz.

Pro období 2015–2020 jsou finanční prostředky směřovány nejenom na tyto sektory, ale i na ovoce, zeleninu, konzumní brambory, cukrovou řepu a bílkovinné plodiny podmíněné chovem hospodářských zvířat, a to v celkové výši 15 % roční obálky na přímé platby (průměrná roční částka cca 3,46 mld. Kč). Dochází tedy nejenom k rozšíření počtu podporovaných komodit, ale také k významnému nárůstu objemu finančních prostředků. Tento mechanismus na rozdíl od jiných jako jediný umožňuje podporu vázat na skutečnou aktuální produkci, nikoliv historické údaje, a je u něj tedy zaručeno, že podpora bude alokována tzv. „živým producentům“.

Podpora na produkci bílkovinných plodin

Pro účely dobrovolné podpory vázané na produkci se Česká republika rozhodla využít možnosti maximálního zacílení 2 % vnitrostátního stropu přímých plateb za účelem podpory produkce bílkovinných plodin s návazností na chov přežvýkavců.

Způsobilými pro tuto podporu jsou následující bílkovinné plodiny: hrách (včetně pelušky), bob, sója, lupina, jetel, vojtěška včetně jejich směsí a směsí s obilovinami, přičemž zastoupení bílkovinných plodin musí činit v porostech víc než 50 %. Minimální výměra, na kterou lze poskytnout podporu, je 1 ha způsobilé standardní orné půdy, na které jsou pěstovány bílkovinné plodiny minimálně od 1. června do 15. července příslušného kalendářního roku. Podpora je dále podmíněna provázaností na živočišnou výrobu, tzn. minimální intenzitou chovu hospodářských zvířat (skot, bahnice a kozy) ve výši 3 VDJ/ha v období od 1. června do 30. září příslušného kalendářního roku.

Průměrná roční podpora bude v období 2015–2020 činit cca 460 mil. Kč. V roce 2017 činí sazba u podpory na produkci bílkovinných plodin 2 989,64 Kč/ha.

Přechodné vnitrostátní podpory

Přechodné vnitrostátní podpory (PVP) jsou nástupci národních doplňkových plateb Top-Up, které byly poskytovány v letech 2005 až 2012. Dotace je poskytována na zemědělskou půdu, chov krav bez tržní produkce mléka, chov ovcí/koz a na 3 tzv. historické platby - chmel, bramborový škrob a přežvýkavce (počítá se stav ke dni 31. 3. 2007). PVP se poskytují žadatelům, kteří v daném roce obdrželi dotaci SAPS. Podpory jsou plně hrazeny z rozpočtu ČR.

II. Národní podpůrné programy

A/ Dotační programy ministerstva zemědělství

Ministerstvo zemědělství ČR vydává Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

Olejnin se dotýkají následující národní podpůrné programy:

3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin

Účelem je zvýšení kvality rostlinné produkce cestou náhrady chemického ošetření a prevence šíření hospodářsky závažných virových a bakteriálních chorob a chorob přenosných osivem a sadbou.

3.a. - Biologická ochrana jako náhrada chemické ochrany rostlin

Podporu na biologickou ochranu lze poskytovat na tyto druhy polních plodin – řepku olejku, kukuřici, slunečnici, (obiloviny a luskoviny pro období od 1. 10. 2017), dále na tyto druhy zeleniny pěstované ve skleníku - rajčata, papriky a okurky a v režimu de minimis na okrasné rostliny. Žadatel o podporu se musí u vyjmenovaných druhů plodin (kromě režimu de minimis) na pevně stanovenou dobu 5 po sobě jdoucích let jednorázově zavázat, že v případech, kdy bude nutné zasáhnout proti škodlivým organismům, na jejichž regulaci existuje a je povolen prostředek biologické ochrany rostlin, při vhodných podmínkách přednostně využije biologickou ochranu rostlin.

3.d. - Podpora tvorby rostlinných genotypů s vysokou rezistencí k biotickým a abiotickým faktorům a diferencovanou kvalitou obilovin včetně kukuřice, malých zrnin, olejnin, luskovin, brambor, pícnin, zelenin, léčivých, aromatických a kořeninových rostlin, chmele, révy a ovocných dřevin a ozdravování genotypů révy, chmele a ovocných plodin.

9. Poradenství a vzdělávání

9.A. Speciální poradenství

9.A.b. Speciální poradenství pro rostlinnou výrobu

Podporováno je vydávání publikací doporučených odrůd a souvisejících informací, poskytovaných pěstitelům zdarma, pořádání výstav pěstovaných rostlin, pořádání seminářů a školení pro pěstitelskou

veřejnost a zajištění samostatných odrůdových zkoušek registrovaných odrůd polních plodin za účelem zajistit získání a šíření informací o pěstitelských vlastnostech registrovaných odrůd polních plodin, které jsou následně publikovány.

9.F. Podpora poradenství v zemědělství

9.F.e. Regionální přenos informací prostřednictvím Krajských informačních středisek pro rozvoj zemědělství a venkova

Podpora zaměřená na cílený přenos o realizaci SZP v souladu s regionálními prioritami.

9.F.i. Odborné konzultace

Podpora zaměřená na odborné konzultace formou telefonického, elektronického, písemného či osobního kontaktu.

9.H. Podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí – podpora účasti vystavovatelů, jejich výrobků, případně služeb na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí

Na účast na veletrzích a výstavách v období od 1.7.2016 do 30.6.2017 bude poskytována dotace v rámci dvou dotačních podprogramů 9.H.a. - Podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí pod patronací Ministerstva zemědělství a 9.H.b. - Podpora účasti na ostatních mezinárodních zemědělských a potravinářských veletrzích a výstavách v zahraničí.

Dotace je poskytována malým, středním i velkým subjektům, působícím v oblasti zemědělství a potravinářství, v oblasti zemědělské techniky, krmivářských produktů a v odvětví rybolovu a akvakultury. Nově budou moci o dotaci požádat i výrobci závlahových zařízení, výrobci strojů pro potravinářskou výrobu, výrobci lesnické techniky, fyzické a právnické osoby a organizace působící v odvětví loveckých zbraní, střeliva a optiky a firmy zprostředkovávající poplatkové lovy na území ČR.

Podpora je poskytována na částečnou úhradu pronájmu výstavní plochy, úhradu registračního poplatku a úhradu zpáteční letenky do veletržní destinace, u dotačního podprogramu 9.H.b. pak i na částečnou úhradu výstavby stánku bez vybavení a bez technických sítí.

10.D. Podpora evropské integrace nevládních organizací

Účelem je zlepšení efektivnosti a odborné úrovně činnosti nevládních organizací formou podpory integrace v rámci EU.

10.E.b. Podpora České technologické platformy pro využití biosložek v dopravě a chemickém průmyslu

Účelem je podpora činnosti zaměřená na posílení funkčnosti, budování vnitřní struktury, personálního zajištění, zapojení do národních i evropských struktur a plnění odborně příslušných cílů Akčního plánu pro biomasu v ČR na období 2012–2020. Informační a propagační činnost slouží k propagaci cílů, aktivit a výsledků práce platformy, včetně zajištění přenosu informací mezi vědou, výzkumem a podnikatelskou praxí s důrazem na využívání biopaliv.

13. Podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu

Účelem dotace je zvýšení kvality zpracování zemědělských produktů, zvyšování konkurenceschopnosti potravinářských podniků, respektive krmivářských podniků na evropském trhu, hlavně s ohledem na jakost, nezávadnost a dohledatelnost výrobků. Zabezpečení funkčnosti a účinnosti jakostních systémů (včetně integrované prevence a omezování znečištění).

B/ Podpory poskytované z Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (PGRLF)

Investiční programy PGRLF jsou podpory podnikání zaměřené zejména na realizaci dlouhodobých investičních záměrů s ohledem na restrukturalizaci a zvýšení efektivity, modernizaci, snížení výrobních nákladů, zlepšení jakosti a další rozvoj zemědělských subjektů. Podpory se nejčastěji poskytují ve formě záruky na úvěr (garance) nebo subvence části úroků z úvěrů (dotace) podnikatelským subjektům v oblasti zemědělství a průmyslu zabývajících se zpracováním produkce ze zemědělské výroby. Podpora se poskytuje pouze na investice, které nejsou považovány za přijatelné výdaje v rámci Programu rozvoje venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Programy PGRLF:

Zemědělec – Cílem Programu je vytvořit předpoklady pro rozvoj zemědělských subjektů, kdy příjemce Podpory investuje zejména do strojního zařízení, vybavení či technologických celků, přičemž podporovaná investice musí sloužit ke snížení výrobních nákladů, modernizaci či zlepšení jakosti.

Podpora pojištění – Účelem podpory je zpřístupnění pojistné ochrany širokému okruhu zemědělců, a tím dosažení vyššího zajištění podnikatelských aktivit proti nepředvídatelným škodám. Účelem podpory je částečná kompenzace pojistného vynaloženého na zemědělské pojištění formou úhrady části nákladů prokazatelně vynaložených na platbu pojistného u pojištění plodin a hospodářských zvířat.

Podpora nákupu půdy – Cílem programu je přispět k řešení přechodného nedostatku vlastních finančních zdrojů zemědělských prvovýrobců a zpřístupnit pořízení zemědělské půdy, jako primárního výrobního prostředku zemědělských prvovýrobců.

Zpracovatel - V rámci programu Zpracovatel jsou podporovány investice na pořízení investičního majetku, který souvisí se zpracováním zemědělských produktů. Nákup půdy je způsobitelným nákladem pouze tehdy, pokud nepřevyší 10 % z celkových způsobitelných nákladů investice.

Úvěry na nákup půdy - Cílem předkládaného programu podpory je poskytnout finanční prostředky na pořízení zemědělské půdy jako primárního výrobního prostředku zemědělských prvovýrobců.

Zajištění úvěrů - Cílem programu je přispět k dostupnosti úvěrových prostředků na financování:

a) investičních záměrů zemědělských podnikatelů či podnikatelů zabývajících se zpracováním zemědělských produktů nebo subjektů působících v odvětví lesního hospodářství či zpracování dřeva. Investičním záměrem se rozumí pořízení investičního majetku v závodech, které provozují Zemědělskou prvovýrobu či se zabývají Zpracováním zemědělských produktů nebo působí v odvětví lesního hospodářství či zpracování dřeva. Podporovaná investice musí vést ke zlepšení celkové výkonnosti a udržitelnosti závodu, zejména snížením výrobních nákladů nebo zlepšením a dalším rozvinutím produkce;

b) projektů Informačních a propagačních opatření na podporu zemědělských produktů a potravinářských výrobků vyrobených ze zemědělských produktů na vnitřním trhu Evropské unie a/nebo ve třetích zemích v případech, kdy o projektu rozhodla Evropská komise a projekt je spolufinancován z rozpočtu Evropské unie.

III. PRV - Program rozvoje venkova

Program rozvoje venkova na období 2014–2020

Evropská komise schválila finální znění základního programového dokumentu Programu rozvoje venkova ČR na období 2014–2020 dne 26. 5. 2015.

Z Programu rozvoje venkova do českého zemědělství putuje 90 miliard Kč, 58,5 miliard z EU a 31,5 miliard z rozpočtu ČR.

Hlavním cílem programu je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost

a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Program také podporuje diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj. Podporován je komunitně vedený místní rozvoj, resp. metoda LEADER, která přispívá k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby daného venkovského území a rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni. Horizontální prioritou je předávání znalostí a inovací formou vzdělávacích aktivit a poradenství a spolupráce v oblasti zemědělství a lesnictví.

Pěstitelé olejnin mohou čerpat dotace na investice do výstavby či rekonstrukce zemědělských staveb, na pořízení technologií i na pořízení mobilních strojů. Tyto podpory je možné čerpat především z operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků a 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců.

Operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků

Dotace z této operace mohou čerpat všichni zemědělství podnikatelé na projekty od 100 tis. do 150 mil. Kč výdajů, ze kterých je stanovena dotace. Základní míra dotace je 40 %, a tu je možné u mladých začínajících zemědělců a žadatelů hospodařících ve znevýhodněných (LFA) oblastech o 10 % navýšit. Maximální míra dotace je 60 %. Z investičních dotací nelze dotovat stavební náklady na sklady olejnin.

Operace je rozdělena na záměry podle jednotlivých sektorů, podle velikosti projektů a podle velikosti obhospodařované půdy. Na pěstování olejnin je tak možné čerpat finanční prostředky z těchto záměrů:

- b) Rostlinná výroba – projekty do 1 000 000,- Kč, žadatelů, kteří hospodaří na max. 150 ha,
- g) Rostlinná výroba – projekty do 5 000 000,- Kč (nezáleží na velikosti obhospodařované půdy),
- l) Rostlinná výroba – projekty nad 5 000 000,- Kč do 150 000 000,- Kč (nezáleží na velikosti obhospodařované půdy).

Příjem žádostí pro tuto operaci bude probíhat v říjnu 2018.

Operace 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců

Podpora je určena pro mladé začínající zemědělce, tedy osoby do 40 let (včetně), které nepodnikají déle než 2 roky. Dotace se poskytuje na realizaci podnikatelského plánu ve výši maximálně 45 tis. EUR, což činí cca 1,2 mil. Kč. Žadatel musí předložit podnikatelský plán na 4 roky, jeho obsahem mohou být například zemědělské stavby, technologie, nemovitosti, stroje, osiva, krmiva apod.

Příjem žádostí pro tuto operaci bude spuštěn na jaře 2018.

Další možnosti poskytuje operace 16.2.1 Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií v zemědělské prvovýrobě, jinými slovy zemědělské inovace. Zde se podpora poskytuje na výzkum a vývoj a na investice spojené s vyvíjeným produktem, postupem či technologií. Na zpracování olejnin je pak možné čerpat dotace z operace 4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů, a to na investice do potřebných technologií, strojů i staveb.

Poskytování podpor se řídí Pravidly, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty Programu rozvoje venkova na období 2014–2020, která vydává Ministerstvo zemědělství ČR.

MEZINÁRODNÍ TRH OLEJNIN A OLEJŮ

Světová bilance hlavních olejnatých semen (v mil. t)

Ukazatel		2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
PRODUKCE	Sójové boby	240,43	268,82	283,15	318,68	313,77	351,32	348,47
	Řepkové semeno	61,46	63,62	71,96	71,90	69,33	70,27	72,86
	Bavlníkové semeno	48,02	46,15	45,68	44,32	35,78	39,01	44,04
	Slunečnicové semeno	39,21	35,52	42,35	39,99	40,30	47,61	45,77
	Podzemnice olejná	38,46	40,45	41,15	39,48	40,42	42,77	44,34
	Palmová jádra	13,86	14,88	15,74	16,29	15,96	17,30	18,53
	Kopra	5,59	5,79	5,43	5,43	5,32	5,41	5,54
	Celkem	447,03	475,23	505,45	536,08	520,87	573,69	579,54
DOVOZY	Sójové boby	93,47	95,95	111,71	122,08	133,33	144,33	150,41
	Řepkové semeno	13,18	12,66	15,26	13,99	14,52	15,82	16,62
	Bavlníkové semeno	1,10	0,91	0,78	0,64	0,68	0,99	0,91
	Slunečnicové semeno	1,64	1,31	1,49	1,39	1,87	2,14	1,87
	Podzemnice olejná	2,37	2,35	2,37	2,48	3,30	3,04	3,25
	Palmová jádra	0,08	0,07	0,07	0,04	0,06	0,06	0,07
	Kopra	0,08	0,04	0,09	0,09	0,13	0,14	0,08
	Celkem	111,91	113,29	131,76	140,72	153,87	166,51	173,19
VÝVOZY	Sójové boby	92,19	100,82	112,64	126,62	132,55	147,26	152,45
	Řepkové semeno	12,92	12,45	14,96	14,55	14,37	16,03	16,69
	Bavlníkové semeno	1,15	0,92	0,83	0,63	0,69	0,91	1,08
	Slunečnicové semeno	1,92	1,45	1,96	1,78	2,01	2,46	1,84
	Podzemnice olejná	2,98	2,65	2,89	3,22	3,53	3,65	4,12
	Palmová jádra	0,04	0,04	0,04	0,03	0,04	0,05	0,05
	Kopra	0,11	0,07	0,11	0,09	0,11	0,13	0,10
	Celkem	111,30	118,41	133,43	146,91	153,30	170,49	176,33
ZPRACOVÁNÍ	Sójové boby	228,37	230,17	241,28	261,50	275,36	288,12	301,57
	Řepkové semeno	60,47	62,32	66,67	68,16	67,50	68,32	69,49
	Bavlníkové semeno	34,46	34,44	34,25	33,91	28,39	29,20	33,16
	Slunečnicové semeno	35,04	31,50	37,97	36,18	36,65	43,15	42,15
	Podzemnice olejná	16,65	17,40	17,65	17,39	16,82	18,09	18,35
	Palmová jádra	13,78	14,76	15,66	16,22	15,89	17,19	18,38
	Kopra	5,53	5,87	5,42	5,40	5,32	5,38	5,48
	Celkem	394,29	396,46	418,89	438,77	445,91	469,45	488,58
KONEČNÉ ZÁSoby	Sójové boby	53,91	56,19	62,68	77,58	77,92	96,62	98,32
	Řepkové semeno	6,57	5,03	7,76	7,56	6,57	5,38	5,80
	Bavlníkové semeno	1,89	1,55	2,03	1,60	0,91	1,36	1,58
	Slunečnicové semeno	2,59	2,75	2,82	2,45	2,27	2,56	2,27
	Podzemnice olejná	1,67	2,27	2,56	2,06	2,55	2,17	2,46
	Palmová jádra	0,28	0,29	0,29	0,24	0,24	0,24	0,28
	Kopra	0,29	0,13	0,08	0,08	0,08	0,09	0,09
	Celkem	67,20	68,21	78,21	91,58	90,53	108,40	110,80

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2017

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2017

Světová produkce a zásoby olejin

Světová produkce olejin se každoročně zvyšuje, stabilně se rozšiřují osevní plochy sóji. Produkce olejnatých semen a plodů nad 400 mil. t byla poprvé překonána v roce 2006/07, kdy bylo z 223,0 mil. ha sklizeno 405,7 mil. t olejnatých semen a plodů. V roce 2007/08 bylo oseto výše uvedenými olejinami pouze 218,8 mil. ha a navíc nepříznivé povětrnostní podmínky a nižší vstupy ve formě hnojiv a pesticidů ovlivnily pokles celkové produkce na 391,5 mil. t. Snížená nabídka měla vliv na růst cen olejin na světových trzích, a proto v roce 2008/09 vzrostly plochy na 230,5 mil. ha, ze kterých bylo sklizeno 399,6 mil. t hlavních olejin. I přes růst produkce klesly konečné zásoby na nejnižší úroveň od roku 2003/04 a činily pouze 57,9 mil. t. V marketingovém roce 2009/10 činila světová produkce nejsledovanějších druhů olejin 447,2 mil. t a byla dosažena z 236,2 mil. ha. Druhý marketingový rok s produkcí nad 400 mil. t měl vliv na rozvoj zahraničního obchodu, růstu zpracování i spotřeby. Světové zásoby olejin postupně vzrostly na 85,9 mil. t. V marketingovém roce 2016/17 produkce hlavních druhů olejin dosáhla výše 573,7 mil. t. Z této produkce bylo vyrobeno přibližně 188,6 mil. t rostlinných olejů a 321,3 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. Po uzavření bilance roku 2016/17 dosáhly konečné zásoby těchto komodit 19,5 mil. t rostlinných olejů a 16,0 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů.

Poslední známé odhady USDA pro rok 2017/18 uvádějí, že dle předběžných údajů z prosince 2017 bylo dosaženo dosud nejvyšší světové produkce olejnatých semen, a to 579,5 mil. t díky velmi příznivým ročníkovým podmínkám, které zajistily vysoký hektarový výnos.

Z odhadovaných 579,5 mil. t v marketingovém roce 2017/18 je předběžně odhadována produkce 348,5 mil. t sójových bobů, 72,9 mil. t řepkového semene, 45,8 mil. t slunečnicového semene a 44,0 mil. t bavlníkového semene. Z celkové produkce se odhaduje výroba přibližně 196,9 mil. t rostlinných olejů a 334,8 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. Po uzavření bilance se dle odhadů mírně zvýší konečné světové zásoby rostlinných olejů na 20,7 mil. t.

Světová výměra, produkce a zpracování vybraných druhů olejin

Plodina	Ukazatel	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Sója	Výměra (mil. ha)	103,14	109,78	113,09	118,13	120,43	120,30	126,48
	Produkce (mil. t)	240,43	268,82	283,15	318,68	313,77	351,32	348,47
	Zpracování (mil. t)	228,37	230,17	241,28	261,50	275,36	288,12	301,57
Řepka	Výměra (mil. ha)	33,98	36,18	36,23	35,82	33,63	33,75	35,69
	Produkce (mil. t)	61,46	63,62	71,96	71,90	69,33	70,27	72,86
	Zpracování (mil. t)	63,51	65,36	69,53	71,53	70,46	71,25	72,36
Slunečnice	Výměra (mil. ha)	24,57	23,46	24,14	23,15	23,29	25,24	25,44
	Produkce (mil. t)	39,21	35,52	42,35	39,99	40,30	47,61	45,77
	Zpracování (mil. t)	38,85	35,23	41,81	39,98	40,65	47,00	46,09

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2017

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2017

Dovoz a vývoz olejnin ve světě

V roce 2016/17 dosáhl světový dovoz hlavních druhů olejnin (sójové boby, řepkové semeno, slunečnicové semeno, podzemnice olejná, bavlníkové semeno, kopra, palmová jádra) 166,5 mil. t. V marketingovém roce 2017/18 se očekává zvýšení na 173,2 mil. t. Podobný trend má světový vývoz olejnin. V roce 2016/17 se vyvezlo ve světě 170,5 mil. t a v roce 2017/18 se očekává růst na 176,3 mil. t. Nejvýznamnějšími vývozci olejnin v roce 2016/17 byly Brazílie (63,3 mil. t), USA (60,3 mil. t), Kanada (15,8 mil. t) a Argentina (8,0 mil. t), ti společně přispívají asi z 84 % do celosvětového vývozu olejnatých semen. Největším dovozcem olejnatých semen je Čína, která jich v roce 2016/17 dovezla 98,4 mil. t a z toho 93,5 mil. t činil dovoz sójových bobů. Po Číně je dalším předním dovozcem olejnatých semen Evropská unie, která dovezla celkem 19,2 mil. t a z toho 13,4 mil. t sójových bobů.

Indie patří k největším světovým dovozcům sójového oleje, kterého v roce 2013/14 nakoupila 1,8 mil. t, avšak tyto dovozy každoročně stoupaly a v roce 2015/16 bylo dovezeno 4,3 mil. t., v roce 2016/17 byl zaznamenán propad na 3,5 mil. t. EU dovezla nejvíce v roce 2010/11, celkem 906 tis. t sójového oleje, ale pro rok 2011/12 se dovoz snížil na 386 tis. t, v současné době se již EU neřadí mezi přední světové dovozce sójového oleje.

Indie, Evropská unie a Čína spolu s ostatními zeměmi se snaží doplnit domácí potřebu oleje nákupem velkého množství ostatních rostlinných olejů, zejména řepkového a slunečnicového, ale hlavním dovozním olejem je již řadu let olej palmový. EU dovezla v roce 2016/17 celkem 10,3 mil. t rostlinných olejů. Světově největším dovozcem rostlinných olejů je Indie s 15,5 mil. t v roce 2016/17. Světově nejvýznamnějším rostlinným olejem se v posledních letech stal olej palmový. Jeho celková světová roční produkce se pohybuje přibližně kolem 66 mil. t. Hlavním producentem byla s 36 mil. t Indonésie následovaná Malajsií 18,9 mil. t.. Z tohoto množství importovala největší množství Indie (9,4 mil. t.) následovaná EU (6,7 mil. t.).

Zemědělská produkce je pro mnoho států hlavním zdrojem příjmů. Ve světové ekonomice hraje obchod se zemědělskými produkty významnou roli. Vzhledem k rychlému nárůstu světové populace zejm. v některých oblastech světa je zajištění produkce dostatečného množství kvalitních potravin skutečnou výzvou. Toto povede k dalšímu prohloubení zahraničního obchodu a rozvoji obchodních příležitostí pro zemědělce po celém světě.

Průměrné měsíční ceny semene řepky a slunečnice – ceny CIF Rotterdam, Hamburk v Kč/t

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Semeno řepky: evropská „00“												
2007	7 625	7 536	7 225	7 131	7 482	7 892	8 360	8 978	9 635	10 013	10 232	10 770
2008	11 382	11 927	12 252	11 205	11 592	11 335	10 175	9 590	9 072	8 156	8 087	7 168
2009	7 968	8 081	7 352	7 732	8 553	8 219	7 025	6 902	6 531	6 800	6 961	7 403
2010	7 472	7 554	7 661	7 889	7 724	8 194	8 767	9 217	9 545	9 527	10 513	12 482
2011	12 691	12 698	12 479	13 230	13 691	14 150	13 021	12 296	11 870	10 709	10 748	10 998
2012	11 753	11 704	11 739	12 384	12 271	12 282	12 845	12 632	12 510	11 975	12 221	11 980
2013	12 081	12 226	12 260	12 358	11 055	10 606	9 755	9 350	9 583	9 658	10 157	10 280
2014	10 017	10 590	11 257	11 388	10 699	10 462	8 862	8 920	8 793	8 969	9 272	9 587
2015	9 965	9 851	10 082	10 280	10 497	10 985	10 324	9 978	9 965	10 272	10 224	10 266
2016	9 881	9 629	9 603	10 035	9 893	9 881	9 603	10 100	10 243	10 557	10 789	11 256
2017	11 354	11 375	11 128	10 784	10 375	9 449	9 433	9 440	9 470	9 425	9 532	9 209
Semeno slunečnice: evropská												
2007	7 240	7 320	7 353	7 650	8 255	8 870	9 536	11 084	12 814	13 318	12 963	12 826
2008	13 666	14 215	14 982	14 770	12 075	11 991	11 384	9 557	8 714	7 227	6 664	6 155
2009	7 064	8 214	7 310	7 103	8 083	7 821	6 768	6 561	6 060	6 503	7 030	7 925
2010	7 948	8 428	8 715	9 040	9 911	8 933	8 767	9 446	10 093	11 185	12 497	13 110
2011	13 112	13 552	12 874	12 909	14 161	14 002	12 170	11 430	10 490	9 244	9 828	10 370
2012	10 685	10 927	11 010	11 686	11 954	11 770	13 032	13 318	13 549	13 013	12 893	12 884
2013	12 928	13 084	12 854	11 267	11 195	10 450	8 843	7 895	8 501	8 811	9 538	9 939
2014	9 633	9 886	10 385	10 235	9 360	9 068	8 619	8 376	8 624	9 121	9 827	10 394
2015	10 518	10 654	10 941	10 840	9 981	10 230	10 644	10 439	10 399	11 188	12 037	11 756
2016	11 573	11 311	10 627	10 178	10 227	10 339	9 847	9 738	9 785	10 116	10 589	10 769
2017	10 590	10 537	10 370	10 008	9 679	9 262	9 026	8 777	8 727	8 548	8 553	8 559

Pramen: FAO, přepočítáno podle průměrných měsíčních kurzů ČNB, od roku 2011 proveden přepočítání údajů

Průměrné měsíční ceny řepkového a slunečnicového oleje FOB Rotterdam v Kč/t

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Řepkový olej surový: cena FOB ex lisovna												
2007	17 521	16 864	16 210	16 564	17 242	18 294	19 010	19 530	20 879	22 966	23 176	25 184
2008	25 278	24 679	24 682	23 381	24 344	24 655	22 977	21 986	21 110	19 563	19 595	16 284
2009	16 777	16 918	14 808	16 376	18 260	17 423	15 476	15 944	14 925	15 662	16 086	16 840
2010	16 775	16 950	16 883	17 156	17 656	18 585	18 720	19 493	19 600	20 429	22 361	26 563
2011	26 499	26 611	26 614	27 366	28 854	29 778	27 526	26 228	24 855	22 494	23 263	23 823
2012	24 872	24 525	24 151	24 598	24 483	24 257	25 110	24 861	24 462	23 392	23 493	22 884
2013	23 355	23 364	23 015	22 534	22 270	21 055	20 066	19 340	19 205	19 034	20 454	20 319
2014	19 227	19 612	20 195	20 232	19 159	18 621	17 745	17 818	17 713	18 199	18 544	18 234
2015	18 562	18 267	18 926	18 881	18 831	19 631	19 366	18 329	18 482	19 339	19 894	20 332
2016	19 338	19 039	18 719	19 331	19 307	19 087	18 644	19 741	20 534	21 948	22 504	23 538
2017	23 344	22 292	21 498	20 616	20 270	19 015	19 070	19 345	19 443	19 486	20 240	19 046
Slunečnicový olej surový: cena FOB ex lisovna												
2007	15 400	15 309	15 108	15 652	17 367	19 485	20 620	22 781	25 409	26 098	25 507	26 501
2008	30 253	31 649	30 272	29 254	31 631	31 972	25 245	21 402	20 053	17 649	16 510	14 784
2009	16 777	17 920	15 811	17 107	18 416	17 177	14 708	14 740	14 089	14 750	15 947	17 589
2010	17 745	17 994	17 862	17 439	18 596	18 775	18 542	20 667	21 056	22 599	25 986	27 667
2011	27 323	27 636	26 144	26 517	28 834	30 855	28 358	25 535	24 552	21 382	22 505	22 643
2012	23 903	23 654	23 665	24 956	25 276	24 400	26 063	26 233	25 616	23 930	24 462	24 403
2013	24 413	24 318	24 183	23 823	24 485	23 985	23 357	18 603	18 587	18 601	19 915	19 717
2014	18 580	18 989	18 649	18 701	18 859	18 742	17 988	17 296	17 606	19 026	19 786	19 645
2015	20 099	19 508	20 240	21 324	22 223	22 359	20 500	19 713	19 664	21 292	21 707	21 177
2016	21 055	21 184	20 523	20 427	20 741	20 509	19 939	19 645	19 835	20 331	20 777	21 641
2017	20 798	20 515	19 804	19 616	19 142	18 243	17 939	17 819	17 716	17 272	17 302	17 053

Pramen: FAO, přepočítáno podle průměrných měsíčních kurzů ČNB, od roku 2011 proveden přepočítání údajů

Země Evropské unie

Společný obchodní trh Evropské unie patří mezi největší dovozní i vývozní regiony na světě. Celkový počet obyvatel, dosahující přibližně 500 mil., řadí EU mezi regiony s největším vnitřním trhem.

Dle údajů asociace COCERAL dosáhly v roce 2017 v EU podle předběžných údajů plochy hlavních olejnin (řepka, slunečnice, sója) celkem 11 834 tis. ha. Proti roku 2016 se plochy hlavních olejnin významně zvýšily o zhruba 543 tis. ha. Průměrný výnos bezvýznamně poklesl z 2,70 t/ha na 2,68 t/ha. Produkce olejnin v EU se v důsledku změn ploch a výnosů meziročně zvýšila z výnosu 30 533 tis. t v roce 2016 na 33 482 tis. t v roce 2017. To znamená nárůst produkce o významných 10 %.

Předběžné odhady sklizně řepky za rok 2017 v EU dosáhly 21 895 tis. t, slunečnice 8 968 tis. t a sóji 2 619 tis. t. U řepky došlo k navýšení celkové produkce vlivem růstu výnosu z 3,19 t/ha na 3,29 t/ha. U slunečnice došlo k mírnému rozšíření osevních ploch a spolu s vyšším výnosem bylo docíleno celkově vyšší sklizně 8 968 tis. t. Při pěstování sóji došlo k meziročnímu zvýšení výměry osevních ploch z 823 tis. ha na 998 tis. ha, i přes značný propad výnosu o 0,34 t/ha vzrostla celková produkce o 7 % na 2 619 tis. t.

Produkční plocha, hektarový výnos a celková produkce semene řepky, slunečnice a sóji v Evropské unii

Ukazatel	MJ.	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Řepka - EU¹⁾							
Plocha	tis. ha	6 254	6 680	6 700	6 392	6 440	6 651
Výnos	t/ha	3,10	3,11	3,64	3,50	3,19	3,29
Produkce	tis. t	19 359	20 797	24 401	22 390	20 547	21 895
Slunečnice - EU¹⁾							
Plocha	tis. ha	4 283	4 503	4 313	4 152	4 102	4 185
Výnos	t/ha	1,59	1,97	2,11	1,85	2,03	2,14
Produkce	tis. t	6 794	8 893	9 108	7 691	8 309	8 968
Sója - EU¹⁾							
Plocha	tis. ha	357	470	569	807	823	998
Výnos	t/ha	2,34	2,57	3,16	2,58	2,96	2,62
Produkce	tis. t	836	1 207	1 798	2 080	2 439	2 619

Pramen: COCERAL – Oilseeds Crop Forecast

Poznámka: ¹⁾ odhad COCERAL v prosinci 2017

Produkce hlavních druhů olejnin v zemích EU v letech 2016–2017 v tis. t

	Řepka		Slunečnice		Sója		Celkem ²⁾		
	2016	2017 ¹⁾	2016	2017 ¹⁾	2016	2017 ¹⁾	2016	2017 ¹⁾	
EU celkem	20 536	22 077	8 435	9 135	2 439	2 410	31 409	33 622	
EU 15	12 451	13 454	2 344	2 904	1 639	1 656	16 434	18 015	
z toho	Německo	4 574	4 286	36	42	43	61	4 654	4 389
	Francie	4 738	5 377	1 183	1 631	342	420	6 263	7 428
	Itálie	37	35	230	220	1 098	991	1 365	1 246
	Nizozemsko	7	7	0	0	0	0	7	7
	Belgie/Luc.	46	46	0	0	0	0	46	46
	Spojené království	1 775	2 180	0	0	0	0	1 775	2 180
	Irsko	28	38	0	0	0	0	28	38
	Dánsko	506	739	0	0	0	0	506	739
	Řecko	8	8	101	125	0	0	110	133
	Španělsko	232	147	713	812	3	5	948	964
	Portugalsko	0	0	20	20	0	0	20	20
	Rakousko	142	120	60	54	153	179	354	353
	Švédsko	266	381	0	0	0	0	266	381
	Finsko	93	90	0	0	0	0	93	90
EU 13	8 085	8 623	6 091	6 231	800	753	14 975	15 607	
z toho	Polsko	2 306	2 837	5	5	0	0	2 312	2 842
	Česko	1 359	1 142	45	46	28	29	1 432	1 217
	Slovensko	378	342	210	168	93	76	680	586
	Maďarsko	882	785	1 894	1 869	182	161	2 958	2 815
	Estonsko	102	162	0	0	0	0	102	162
	Lotyšsko	281	328	0	0	0	0	281	328
	Litva	399	507	0	0	0	0	399	507
	Slovinsko	10	10	0	0	0	0	10	10
	Rumunsko	1 744	1 947	1 987	2 194	235	270	3 966	4 412
	Bulharsko	511	459	1 838	1 842	18	20	2 367	2 321
	Chorvatsko	113	105	111	106	244	198	468	409

Pramen: ADM Germany GmbH

Poznámka: ¹⁾ odhad v prosinci 2017

²⁾ celkem pouze řepka, slunečnice a sója

Ceny olejin a jejich produktů na mezinárodních trzích

Ceny olejnatých semen na mezinárodních trzích v USD/t

Marketingový rok říjen-září	Sójové boby					Podzemnice		Slunečnice		Řepka	Kopra
	USA ¹⁾	USA ²⁾	Braz. ³⁾	Arg. ⁴⁾	Rott. ⁵⁾	USA ⁶⁾	Rott. ⁷⁾	USA ⁸⁾	Rott. ⁹⁾	Hamb. ¹⁰⁾	Rott. ¹¹⁾
2006/07	254	264	279	279	335	394	1 128	343	401	375	537
2007/08	414	452	472	469	550	458	1 688	532	745	644	867
2008/09	368	365	403	392	421	517	1 204	461	364	393	487
2009/10	354	357	390	395	429	467	1 209	342	452	419	613
2010/11	454	482	508	511	549	508	1 792	591	661	647	1 188
2011/12	488	505	549	533	562	729	2 480	632	593	616	829
2012/13	530	537	538	543	592	635	1 391	546	580	579	570
2013/14	482	487	514	517	542	524	1 300	480	466	505	854
2014/15	362	356	388	401	407	482	1 294	506	432	417	749
2015/16	339	346	382	375	396	419	1 260	433	440	409	907
2016/17	347	351	385	376	404	437	1 554	386	408	432	1 076
2017/18 prosinec*	-	345	386	375	400	-	1 263	-	392	434	1 014

Pramen: Oilseeds:World Markets and Trade, USDA prosinec 2017

Poznámka: ¹⁾ Průměrná tržní cena placená farmářům v USA

²⁾ Cena za hotové na trzích Central Illinois, US. No. 1 Yellow

³⁾ Původ Brazílie, exportní cena FOB Rio Grande

⁴⁾ Původ Argentina, exportní cena FOB Buenos Aires

⁵⁾ Různý původ, cena CIF Rotterdam

⁶⁾ Průměrná tržní cena placená farmářům v USA, neloupané arašídý

⁷⁾ Cena CIF Rotterdam, doručovatel USA, 40/50 %

⁸⁾ Cena placená farmářům v USA

⁹⁾ Cena CIF Rotterdam, původ EU

¹⁰⁾ Cena CIF Hamburk, evropské „00“ odrůdy

¹¹⁾ Cena CIF Rotterdam, původ Indonésie

* předběžné údaje

Světová produkce rostlinných olejů (v tis. t)

Ukazatel	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Palmový olej	43 990	45 990	48 840	52 580	56 420	59 320	61 810	58 830	64 800	69 330
Sójový olej	35 890	38 790	41 290	42 740	43 090	45 020	49 290	51 570	53 860	56 200
Řepkový olej	20 490	22 560	23 460	24 040	24 790	26 460	27 610	27 700	27 990	28 450
Slunečnic. olej	12 000	12 280	12 430	14 580	13 080	15 800	14 920	15 380	18 220	17 710
Palmojád. olej	5 170	5 590	5 730	6 170	6 560	6 960	7 310	7 010	7 590	8 090
Podzem. olej	5 020	4 870	5 310	5 290	5 510	5 600	5 430	5 440	5 860	5 940
Bavlníkový olej	4 780	4 600	4 960	5 240	5 220	5 170	5 120	4 290	4 400	5 020
Kokosový olej	3 530	3 630	3 710	3 430	3 650	3 380	3 370	3 320	3 380	3 440
Olivový olej	2 780	3 080	3 270	3 460	2 450	3 090	2 400	3 120	2 490	2 700
Celkem	133 650	141 380	148 980	157 540	160 770	170 780	177 270	176 660	188 600	196 890

Pramen: Oilseeds:World Markets and Trade, USDA prosinec 2017

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2017

Ceny rostlinných olejů na mezinárodních trzích v USD/t

Marketingový rok říjen–září	Olej											
	Sójový				Slunečnicový		Podzemnic.		Palm.	Řepk.	Kokos.	Kuku.
	USA ¹⁾	Braz. ²⁾	Arg. ³⁾	Rott. ⁴⁾	USA ⁵⁾	Rott. ⁶⁾	USA ⁷⁾	Rott. ⁸⁾	Malaj. ⁹⁾	Rott. ¹⁰⁾	Rott. ¹¹⁾	U.S. ¹²⁾
2006/07	684	673	667	771	1 279	846	1 253	1 219	655	852	812	701
2007/08	1 147	1 190	1 191	1 327	2 010	1 639	2 225	2 018	1 058	1 410	1 306	1 529
2008/09	709	740	741	826	1 108	837	1 539	1 339	633	868	735	722
2009/10	793	848	829	924	1 164	956	1 353	1 291	793	927	921	866
2010/11	1 173	1 210	1 211	1 306	1 899	1 404	1 806	1 751	1 154	1 367	1 772	1 331
2011/12	1 144	1 162	1 164	1 241	1 834	1 254	2 247	2 455	1 032	1 258	1 244	1 236
2012/13	1 039	1 012	1 014	1 098	1 452	1 189	1 934	1 963	791	1 127	858	1 029
2013/14	843	871	870	950	1 304	929	1 430	1 355	803	954	1 278	869
2014/15	697	706	705	778	1 471	850	1 265	1 354	626	782	1 128	827
2015/16	658	704	698	774	1 275	849	1 294	1 443	628	798	1 362	865
2016/17	718	765	763	848	1 181	807	1 496	1 524	699	871	1 621	825
2017/18 prosinec*	725	776	781	874	1 230	792	1 438	1 389	676	910	1 517	766

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2017

Poznámka: ¹⁾ Průměrná velkoobchodní cena surového oleje (v cisterně), Decatur, USA

²⁾ Exportní cena FOB Rio Grande, surový, původ Brazílie

³⁾ Exportní cena FOB Buenos Aires, surový, původ Argentina

⁴⁾ Exportní cena FOB Nizozemí, po vyexpedování z lisovny

⁵⁾ Cena FOB surový, v cisterně, původ USA

⁶⁾ Cena FOB severozápadní Euro přístav

⁷⁾ Cena FOB lisovny na jihovýchodě USA, surový, v cisterně

⁸⁾ Cena CIF Rotterdam, různý původ

⁹⁾ Exportní cena FOB v přístavech Malajsie

¹⁰⁾ Cena FOB ex lisovna, Rotterdam

¹¹⁾ Cena CIF Rotterdam, původ Filipíny/Indonésie

¹²⁾ Cena surového oleje, Chicago, USA

* předběžné údaje

Světová produkce pokrutin a extrahovaných šrotů (v tis. t)

Ukazatel	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Sójové	151 870	164 950	174 630	180 480	181 290	189 530	208 580	216 150	226 070	236 970
Řepkové	30 810	33 410	34 590	35 630	36 840	39 360	39 090	39 160	39 470	40 190
Slunečnicové	12 780	13 080	13 240	15 260	13 810	16 610	16 130	16 500	19 320	19 020
Bavlníkové	14 290	13 810	14 830	15 730	15 670	15 630	15 550	13 080	13 460	15 320
Palmojadrové	6 120	6 630	6 770	7 270	7 810	8 320	8 600	8 310	8 920	9 600
Podzemnicové	6 090	5 960	6 470	6 460	6 750	6 860	6 660	6 670	7 210	7 310
Kokosové	1 870	1 920	1 970	1 830	1 940	1 810	1 800	1 760	1 790	1 830
Ostatní	5 350	4 320	5 010	4 180	4 370	4 140	4 690	4 510	5 050	4 590
Celkem	229 180	244 120	257 510	266 830	268 470	282 250	301 100	306 150	321 270	334 820

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2017

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2017

Ceny šrotů a pokrutin z olejnatých semen na mezinárodních trzích v USD/t

Marketingový rok říjen-září	Šroty, pokrutiny							
	Sójové				Bavlníkové	Slunečnicové		Řepkové
	USA ¹⁾	Braz. ²⁾	Arg. ³⁾	Hamb. ⁴⁾	USA ⁵⁾	USA ⁶⁾	Rott. ⁷⁾	Hamb. ⁸⁾
2006/07	226	199	181	276	166	116	178	184
2007/08	370	337	299	469	280	191	298	298
2008/09	365	333	290	401	281	168	178	195
2009/10	343	327	311	391	244	167	222	221
2010/11	381	383	386	418	302	242	254	278
2011/12	434	442	442	461	303	272	263	295
2012/13	516	489	506	538	366	266	318	353
2013/14	540	500	509	533	416	263	315	323
2014/15	406	376	386	403	335	231	269	269
2015/16	358	335	349	351	288	169	233	232
2016/17	349	322	326	336	230	160	178	225
2017/18*	347	324	322	335	252	176	166	206

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2017

Poznámka: ¹⁾ Průměrná velkoobchodní cena, Decatur, USA, 48 % proteinu

²⁾ Exportní cena FOB Brazílie, 48 % proteinu

³⁾ Exportní cena FOB Argentina, pelety

⁴⁾ Cena FOB Hamburg, po vyexpedování z lisovny, 44/45 % proteinu

⁵⁾ Cena FOB Memphis FOB, 41 % proteinu zjištěného extrakcí rozpouštědly

⁶⁾ Cena FOB Minneapolis, USA, 32 % proteinu

⁷⁾ Cena CIF Rotterdam, (od září 2013 původem z Francie HiPro a.o.)

⁸⁾ Cena FOB Hamburk, po vyexpedování z lisovny, 34 % proteinu

* předběžné údaje

PĚSTOVÁNÍ, ZPRACOVÁNÍ A SPOTŘEBA OLEJNIN V ČESKÉ REPUBLICE

Dle definitivních údajů o sklizni bylo v České republice pro marketingový rok 2016/17 oseto olejinami 470,2 tis. ha půdy. Pěstební plocha olejin se meziročně rozrostla o více než 5 %. Celková sklizeň olejin dle definitivních údajů Českého statistického úřadu dosáhla 1 476 tis. t, to je významné meziroční navýšení produkce o 121 tis. t, což představuje 9,0 %. Výnos se zvýšil z 3,04 t/ha v marketingovém roce 2015/16 na 3,14 t/ha v roce 2016/17. Nejpěstovanější olejinou byla řepka olejná se 393,0 tis. ha, následovaná mákem s 35,5 tis. ha, slunečnicí s 15,6 tis. ha a hořčicí s celkovou výměrou 11,8 tis. ha. Plochy sóji zaznamenaly po 4 letech růstu pokles na 10,6 tis. ha. Pěstování lnu olejného je provázáno již několik let postupným poklesem pěstebních ploch, v marketingovém roce 2016/17 byl pěstován na ploše 1,5 tis. ha, meziroční pokles plochy dosáhl 6 %.

Odhady Českého statistického úřadu uvádějí, že pro marketingový rok 2017/18 dosáhla osevní plocha olejin 479,5 tis. ha. V porovnání s předchozím rokem jde o rozšíření ploch o 2,0 %. Tyto předběžné údaje jsou v rozporu se Strategii MZe, která si klade za cíl snižovat plochy polí s olejinami.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková sklizeň olejin v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1992/93	167 459	165 706	2,00	331 227
1993/94	193 695	192 399	2,17	417 505
1994/95	250 469	248 776	2,06	511 783
1995/96	326 406	325 336	2,26	735 921
1996/97	279 754	276 600	2,12	586 060
1997/98	274 115	270 000	2,25	608 221
1998/99	352 607	349 624	2,23	778 982
1999/00	468 478	465 806	2,30	1 072 766
2000/01	408 663	404 683	2,33	943 554
2001/02	436 551	432 302	2,49	1 078 750
2002/03	409 738	409 738	2,01	823 401
2003/04	421 299	421 299	1,43	601 248
2004/05	382 429	382 428	2,90	1 108 485
2005/06	399 531	399 526	2,40	958 742
2006/07	437 940	437 940	2,41	1 056 145
2007/08	451 657	451 657	2,54	1 145 526
2008/09	483 851	483 851	2,47	1 194 207
2009/10	486 533	486 533	2,63	1 279 618
2010/11	490 420	490 420	2,37	1 160 093
2011/12	464 405	464 405	2,55	1 183 736
2012/13	470 819	470 819	2,57	1 210 710
2013/14	486 908	486 908	3,15	1 533 659
2014/15	464 274	464 274	3,54	1 644 058
2015/16	446 022	446 022	3,04	1 355 001
2016/17	470 178	470 178	3,14	1 476 483
2017/18 ¹⁾	479 523	479 523	2,75	1 318 688

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ hektarový výnos a celková produkce – kvalifikovaný odhad MZe ČR

ŘEPKA OLEJNÁ

Hlavní olejninou pěstovanou na území České republiky je řepka olejná. Tato plodina je charakteristická dobrou rentabilitou, to v posledních letech vedlo k rozšiřování jejích ploch. V marketingovém roce 1992/93 osevní plochy řepky dosahovaly 136,5 tis. ha, postupným zvyšováním ploch došlo v marketingovém roce 2016/17 k pěstování řepky olejné na ploše 393,0 tis. ha. S rozšiřováním osevních ploch došlo v marketingovém roce 2007/08 k pokoření hranice produkce řepkového semene 1 mil. t. V průběhu let rostl i výnos semene, rekordní sklizeň byla zaznamenána v marketingovém roce 2014/15. Tehdy průměrný výnos dosáhl 3,95 t/ha, v dalším roce došlo k prudkému propadu výnosu na 3,43 t/ha. V marketingovém roce 2016/17 došlo k mírnému nárůstu průměrného výnosu o 0,9 % na 3,46 t/ha. Vlivem rozšíření osevních ploch v marketingovém roce 2016/17 bylo celkově sklizeno 1 359 tis. t řepkového semene. I při těchto průměrných výsledcích disponuje pěstování řepky olejné v ČR dobré rentability porostu. Pro marketingový rok 2017/18 bylo vyseto 394,3 tis. ha řepky olejné, předpokládaná produkce dosahuje 1 142 tis. t. Semeno je velmi dobře obchodovatelné na tuzemském i zahraničním trhu.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce řepky olejné v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1992/93	136 473	135 895	2,16	292 939
1993/94	167 423	166 995	2,26	377 233
1994/95	190 721	189 913	2,38	451 628
1995/96	252 675	252 675	2,62	662 176
1996/97	228 775	226 533	2,30	520 572
1997/98	229 767	227 310	2,47	560 509
1998/99	265 560	264 310	2,57	680 216
1999/00	350 353	348 949	2,67	931 053
2000/01	325 338	323 842	2,61	844 428
2001/02	344 117	343 004	2,84	973 321
2002/03	313 025	313 025	2,27	709 533
2003/04	250 959	250 959	1,55	387 805
2004/05	259 460	259 460	3,60	934 674
2005/06	267 160	267 160	2,88	769 377
2006/07	292 247	292 247	3,01	880 172
2007/08	337 571	337 571	3,06	1 031 920
2008/09	356 924	356 924	2,94	1 048 943
2009/10	354 826	354 826	3,18	1 128 119
2010/11	368 824	368 824	2,83	1 042 418
2011/12	373 386	373 386	2,80	1 046 071
2012/13	401 319	401 319	2,76	1 109 137
2013/14	418 808	418 808	3,45	1 443 210
2014/15	389 298	389 298	3,95	1 537 320
2015/16	366 180	366 180	3,43	1 256 212
2016/17	392 991	392 991	3,46	1 359 125
2017/18 ¹⁾	394 262	394 262	2,90	1 141 847

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2017

Se vznikem směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2003/30/ES o zavedení povinného přimíchávání biosložek do pohonných hmot došlo ke zvýšení zájmu po řepkovém semeni. K tomuto zvýšení poptávky došlo i v České republice, proto se osevní plochy řepky olejné začaly postupně zvyšovat. Pro výrobu metylesteru řepkového oleje se ročně v České republice zpracuje přibližně 400 tis. t řepkového semene. Růst poptávky se příznivě podílí na zvyšování ceny řepkového semene nejen na českém, ale i zahraničním trhu. To je každoročně dokládáno pozitivními výsledky zahraničního obchodu.

Ceny řepkového semene

Ceny řepkového semene v České republice utváří domácí spotřeba a možnosti vývozu.

Průměrné roční CZV řepkového semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kč/t	6 657	7 418	9 785	7 104	7 545	11 381	11 843	10 949	9 724	9 860	10 128	10 573

Pramen: ČSÚ

Český statistický úřad sleduje ceny zemědělských výrobců, které každý měsíc zveřejňuje a každoročně provádí výpočet průměrné CZV za kalendářní rok. Tato cena může být zavádějící, jelikož se do ní prolínají dvě sklizně plodiny, které mohou být značně rozdílné. ČSÚ neuvádí průměrné ceny za marketingový rok, ty jsou dopočteny aritmetickým průměrem. Takto získané ceny lze porovnávat s údaji uváděnými předními světovými organizacemi např. USDA – Foreign Agricultural Service, FAOSTAT, EUROSTAT, Oil World, COCERAL a další.

Průměrné měsíční (roční) CZV řepkového semene v Kč/t za marketing. rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
1996/97	6 028	5 866	5 879	5 826	6 051	6 036	6 094	6 375	6 250	6 230	*	7 375	6 183
1997/98	6 651	6 415	6 473	6 579	7 127	7 078	7 361	7 150	7 170	7 838	*	*	6 984
1998/99	6 920	6 953	6 988	6 986	7 431	7 462	7 294	7 415	7 108	7 080	*	7 130	7 161
1999/00	5 335	5 303	5 325	5 491	5 742	5 894	5 785	5 883	5 910	5 733	5 963	*	5 669
2000/01	6 073	6 098	6 213	6 458	6 529	6 822	6 822	7 312	7 563	7 195	*	*	6 709
2001/02	6 570	6 679	6 817	7 140	7 446	7 841	7 681	7 595	7 900	*	7 625	7 185	7 316
2002/03	5 782	5 799	6 215	6 814	7 235	7 396	7 572	7 515	7 276	7 433	*	*	6 904
2003/04	7 259	6 936	7 509	7 773	7 983	8 134	8 241	8 658	8 944	8 579	8 517	*	8 048
2004/05	7 467	6 524	6 300	6 241	6 178	6 244	6 105	5 942	5 638	5 596	5 693	5 611	6 128
2005/06	5 637	5 333	5 419	5 747	5 942	6 209	6 194	6 270	6 333	6 420	6 569	6 767	6 070
2006/07	6 654	6 737	6 787	6 875	6 939	7 125	7 042	7 080	7 122	6 974	6 877	6 756	6 914
2007/08	7 117	7 307	7 629	8 072	8 502	8 532	9 849	10 193	10 884	10 900	10 956	10 549	9 208
2008/09	9 908	9 442	9 238	8 863	8 491	8 142	8 174	7 787	7 659	7 363	7 241	7 829	8 345
2009/10	7 170	6 482	6 302	6 281	6 290	6 668	6 799	7 124	7 268	7 358	7 556	7 791	6 924
2010/11	7 549	7 672	7 776	8 455	8 631	8 768	10 313	11 830	11 830	11 695	11 954	11 770	9 854
2011/12	10 847	10 811	10 939	10 893	10 828	10 769	11 002	11 094	11 421	11 585	12 118	12 213	11 210
2012/13	12 201	11 806	11 983	12 033	12 202	12 455	11 954	12 179	12 320	12 204	12 009	11 621	12 081
2013/14	10 652	10 289	9 720	9 321	9 473	9 642	9 710	9 868	10 077	10 397	11 047	10 880	10 090
2014/15	9 247	9 333	9 125	9 037	8 960	9 009	9 521	9 676	9 736	9 765	9 837	9 917	9 430

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
2015/16	9 868	9 879	9 897	9 979	10 047	10 201	10 334	10 208	10 080	10 035	10 269	10 337	10 095
2016/17	9 846	9 778	9 798	10 057	10 251	10 538	10 631	10 915	11 106	11 312	11 348	11 102	10 557
2017/18	10 406	10 248	10 102	9 922	9 885	9 899							10 077

Pramen: ČSÚ, propočet MZe ČR

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období

Zahraniční obchod České republiky s řepkou olejnou

Významná část produkce řepkového semene se dobře uplatňuje na zahraničních trzích. V několika posledních letech výrazně převyšuje objem vývozu nad dovozem řepkového semene do ČR. Rekordního vývozu bylo dosaženo v marketingovém roce 2014/15, tehdy bylo exportováno 508,1 tis. t řepkového semene s průměrnou vývozní hodnotou 9 207 Kč/t. V marketingovém roce 2015/16 došlo k významnému snížení vývozu, bylo vyvezeno pouze 279,7 tis. t semene. Průměrná vývozní hodnota dosáhla 9 744 Kč/t. V následujícím roce byl zaznamenán významný růst vývozu na 375,1 tis. t řepkového semene, to představovalo nárůst o významných 34 %. Meziroční pokles ceny o 522 Kč/t představuje propad o celých 5 %.

Mezi hlavní účastníky dovozu řepkového semene v posledních letech patří Slovensko, Polsko, Maďarsko a Rakousko. Hlavní podíl českého exportu se dlouhodobě uplatňuje zejména v Německu, Slovensku, Nizozemsku, Polsku a Maďarsku. Např. z 375,1 tis. t vyvezených v roce 2016/17 bylo do Německa vyvezeno 241,7 tis. t, to představuje 64 % exportu.

Dovoz semene řepky olejné do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Ukazatel	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Množství v t	114 629	112 053	178 354	143 579	92 738	115 160	84 066	188 811
Hodnota v Kč/t	8 403	11 742	12 499	10 999	9 241	10 233	10 205	10 224

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz semene řepky olejné od ledna do listopadu

Dovoz semene řepky olejné do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Ukazatel	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Množství v t	105 142	101 762	220 441	79 648	110 595	110 524	122 146	123 187
Hodnota v Kč/t	10 297	11 716	12 414	9 536	9 418	10 420	10 627	9 782

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz semene řepky olejné za červenec až listopad 2017

Vývoz semene řepky olejné z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Ukazatel	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Množství v t	291 496	174 063	353 083	492 797	422 645	514 891	276 247	257 012
Hodnota v Kč/t	7 621	10 799	11 985	9 791	8 581	9 880	9 269	9 245

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz semene řepky olejné od ledna do listopadu

Vývoz semene řepky olejné z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Ukazatel	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Množství v t	250 118	300 216	382 932	529 155	508 144	279 667	375 083	42 096
Hodnota v Kč/t	8 593	11 538	11 380	9 017	9 207	9 744	9 222	9 125

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz semene řepky olejné za červenec až listopad 2017

Porovnání cen zemědělských výrobců ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot a cen na zahraničních trzích u řepkového semene v Kč/t

Marketingový rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Ceny zemědělských výrobců v ČR	6 924	9 854	11 210	12 081	10 090	9 430	10 095	10 557
Deklarovaná vývozní hodnota	6 899	8 593	11 538	11 380	9 017	9 207	9 744	9 222
Deklarovaná dovozní hodnota	7 786	10 297	11 716	12 414	9 536	9 418	10 420	10 627
Cena CIF Hamburk ¹⁾	7 343	12 283	11 694	11 125	10 167	9 622	9 996	10 584

Pramen: ČSÚ, Statistika zahraničního obchodu ČSÚ, Oilseeds: World Markets and Trade - USDA

Poznámka: ¹⁾ Přepočteno podle kurzu ČNB

V bilanci výroby a užití semene řepky olejné v České republice je uveden celkový přehled nabídky, poptávky a využití. Z přehledu je patrná dlouhodobá stabilizace trhu a zpracovatelského průmyslu. Zejména výsledky spotřeby semene k potravinářským účelům jsou od marketingového roku 2012/13 stabilizované kolem 360 tis. t.

Bilance výroby a užití semene řepky olejné

Ukazatel	MJ.	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Sklizňová plocha	tis. ha	368,8	373,4	401,3	418,8	389,3	366,2	393,0	394,3
Hektarový výnos	t/ha	2,83	2,80	2,76	3,45	3,95	3,43	3,46	2,90
Produkce	tis. t	1042,4	1046,1	1109,1	1443,2	1537,3	1256,2	1359,1	1 141,8
Dovoz	tis. t	106,3	103,0	221,7	81,1	111,7	110,5	122,1	183,2
Celková nabídka	tis. t	1 164,6	1 217,6	1 446,3	1 592,3	1 696,6	1 454,9	1 690,9	1 478,0
Průmysl. zpracování ²⁾	tis. t	840,8	795,7	971,8	978,3	1 062,6	963,0	1 160,0	1 197,4
z toho MEŘO*	tis. t	475,0	503,6	407,9	463,3	554,2	427,5	378,5	510,0
z toho vlastní spotřeba k potravinářským účelům ³⁾	tis. t	217,8	106,1	352,9	351,2	389,0	331,0	395,8	384,3
Osivo	tis. t	2,5	2,5	2,7	3,2	2,5	2,5	2,8	2,9
Vývoz	tis. t	252,8	303,9	403,8	563,2	543,3	279,7	375,1	225,4
Konečná zásoba	tis. t	68,5	115,5	68,0	47,6	88,2	209,7	153,0	52,3

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

³⁾ údaje dle statistického zjišťování MZe

* Zdroj VÚZT & SVB s ohledem na účinnost získávání řepkového oleje a jeho reesterifikaci, řepka olejka 2,55 kg na 1 kg MEŘO

Rentabilita pěstování řepky v ČR

Průměrná cena zemědělských výrobců řepkového semene v ČR během roku 2017 rostla až do května, tehdy dosáhla 11 348 Kč/t, od té doby soustavně klesala až na hodnotu 9 899 Kč/t v prosinci 2017. Průměrná cena zemědělských výrobců za rok 2017 byla s hodnotou 10 573 Kč/t o 4,4 % meziročně vyšší.

Náklady na produkci řepkového semene (podle výběrového šetření ÚZEI) byly v roce 2017 meziročně mírně vyšší a při vyšší průměrné CZV dosáhla nákladová rentabilita - 4,4 %. Souhrnná rentabilita (včetně započtení podpor) činila 12,7 % a byla proti předchozímu roku o 10,4 p. b. nižší. I tak řepka zůstává v ČR dlouhodobě rentabilní komoditou.

Zhodnocení průběhu počasí za marketingový rok 2016/17

Srpen

Srpen 2016 byl na území ČR teplotně normální, průměrná měsíční teplota 17,0 °C byla o 0,6 °C vyšší než je normál 1961–1990. Na Moravě bylo o něco tepleji než v Čechách, průměrná měsíční teplota vzduchu na území Čech dosáhla 16,9 °C, na území Moravy a Slezska 17,3 °C. Průměrná denní teplota vzduchu na území ČR během měsíce značně kolísala. Výrazně chladné období nastalo začátkem druhé dekády měsíce. Srážkově byl srpen podnormální, průměrný měsíční úhrn srážek na území ČR 41 mm představuje 53 % normálu 1961–1990.

Září

Září bylo na území ČR teplotně silně nadnormální, průměrná měsíční teplota 15,8 °C byla o 3,0 °C vyšší než normál 1961–1990. Jedná se tak o druhé nejteplejší září od roku 1961 od kdy jsou průměry pro ČR připravovány. Doposud nejteplejší září bylo zaznamenáno v roce 1999 s průměrnou měsíční teplotou 16,0 °C. Průměrná denní teplota vzduchu na území ČR se v prvních dvou dekádách měsíce pohybovala většinou vysoce nad hodnotami normálu. Výrazně teplé bylo období 8. až 16. září, kdy průměrná denní teplota na území ČR byla více než 5 °C nad normálem 1961–1990 a maximální denní teplota vzduchu na některých stanicích překračovala hodnotu 30 °C. Srážkově bylo září na území ČR normální, průměrný měsíční úhrn srážek 37 mm představuje 71 % normálu 1961–1990. Rozložení srážek však bylo prostorově velmi nerovnoměrné.

Říjen

První říjnový den maximální denní teplota dosahovala na většině stanic hodnot výrazně přesahujících 20 °C. V následujících dnech nastal výrazný pokles teploty a průměrná denní teplota vzduchu na území ČR se v první polovině měsíce pohybovala výrazně pod hodnotami normálu 1961–1990. V druhé polovině měsíce teplota kolísala kolem hodnot normálu. Srážkově byl říjen nadnormální, průměrný měsíční úhrn srážek 64 mm představuje 155 % normálu 1961–1990.

Listopad

Měsíc listopad byl na území ČR teplotně normální, průměrná měsíční teplota 2,7 °C byla rovna normálu 1961–1990. Chladnější byla západní část území, průměrná měsíční teplota vzduchu na území Čech dosáhla hodnoty 2,4 °C, na území Moravy a Slezska činila 3,1 °C. V první polovině měsíce průměrná denní teplota vzduchu na území ČR kolísala pod hodnotami normálu, v druhé polovině se vyskytlo relativně teplé období, kdy se teplota pohybovala výrazně nad hodnotami normálu. V posledních dnech měsíce následoval výrazný pokles teploty. Srážkově byl listopad normální, průměrný měsíční úhrn srážek 37 mm představuje 78 % normálu 1961–1990.

Prosinec

Prosinec byl na území ČR teplotně normální, průměrná měsíční teplota $-0,5\text{ °C}$ byla o $0,5\text{ °C}$ vyšší než normál 1961–1990. O něco chladnější byla východní část území, průměrná měsíční teplota vzduchu na území Čech dosáhla hodnoty $-0,3\text{ °C}$, na území Moravy a Slezska činila $-0,9\text{ °C}$. Průměrná denní teplota vzduchu na území ČR během tohoto měsíce značně kolísala, zatímco začátkem měsíce se pohybovala výrazně pod hodnotami normálu, na přelomu první a druhé dekády a ve třetí dekádě nastala teplá období, kdy se teplota pohybovala výrazně nad hodnotami normálu. Srážkově byl prosinec podnormální, průměrný měsíční úhrn srážek 28 mm představuje 58 % normálu 1961–1990.

Leden

Celkově byl leden na území ČR teplotně podnormální, průměrná měsíční teplota $-5,6\text{ °C}$ byla o $2,8\text{ °C}$ nižší než normál 1961–1990. Jedná se o 7. nejchladnější leden od roku 1961, nejnižší průměrná lednová teplota od roku 1961 $-8,8\text{ °C}$ byla zaznamenána v roce 1963. Chladnější leden než v roce 2017 byl naposledy zaznamenán v roce 2006, kdy byla průměrná měsíční teplota $-6,0\text{ °C}$. Srážky se vyskytovaly především v první polovině měsíce a v podobě sněhu. Srážkově byl leden normální, průměrný měsíční úhrn srážek 31 mm představuje 76 % normálu 1961–1990.

Únor

Únor byl na území ČR hodnocen jako teplotně normální, průměrná měsíční teplota $1,1\text{ °C}$ byla však o $2,2\text{ °C}$ vyšší než normál 1961–1990. O něco tepleji bylo v Čechách než na Moravě. Průměrná měsíční teplota vzduchu na území Čech dosáhla hodnoty $1,2\text{ °C}$, zatímco na území Moravy a Slezska to bylo $0,8\text{ °C}$. V první polovině měsíce průměrná denní teplota vzduchu na území ČR kolísala kolem hodnot normálu. Výrazně teplá byla druhá polovina února, po celé toto období se průměrná denní teplota pohybovala nad hodnotami normálu. Přestože únor je hodnocen jako srážkově normální, průměrný úhrn srážek na území ČR 24 mm představuje pouhých 63 % normálu 1961–1990.

Zhodnocení zimního období

Zima 2016/2017 na území ČR byla jako celek teplotně normální. Průměrná teplota vzduchu za zimní sezónu byla $-1,7\text{ °C}$, což je o $0,1\text{ °C}$ více, než je dlouhodobý průměr 1961–1990. Prosinec 2016 a únor 2017 byly na území ČR teplotně normální, zatímco leden 2017 byl teplotně podnormální.

V hodnocení zimních sezón od roku 1961/1962 byla doposud nejvyšší průměrná teplota vzduchu $2,7\text{ °C}$ zaznamenána v sezóně 2006/2007. Naopak doposud nejchladnější zima 1962/1963 měla průměrnou teplotu $-7,0\text{ °C}$, což je o $5,2\text{ °C}$ méně než dlouhodobý průměr.

Průměrný úhrn srážek na území ČR za zimní sezónu 2016/2017 činí 83 mm, což je 67 % dlouhodobého průměru 1961–1990. Ve všech zimních měsících byly srážky nižší než normál 1961–1990, jako srážkově podnormální je však hodnocen pouze měsíc prosinec, kdy na území ČR spadlo pouze 56 % normálu 1961–1990. Tato zima se tak stala 6. srážkově nejsušší od roku 1961. Nejméně srážek v tomto období (pouhých 50 mm) spadlo v zimě 1963/1964.

Ve stavu porostů se s příchodem jara neodehrálo nic zásadního nebo alespoň nic, co by se nedalo v rámci průběhu zimního období předpokládat. Některé plochy řepek, v místech kde roztál sníh nejdříve, zasáhly kolem poloviny února noční mrazy doplněné silným sluncem, které způsobilo větší procento poškozené (popálené) listové plochy. Ve vyšších polohách ubýval sníh postupně, konkrétně až po 16. února, proto u řepek k poškození nedošlo. Poslední sníh byl zaznamenán kolem 21. února, kdy se oteplilo a začalo pršet. Došlo k rozmrznutí půdy a nastoupilo jarní počasí bez nočních mrazů s vyššími denními teplotami. Rychlým prohříváním vrchní vrstvy půdy začal regenerovat kořenový systém u slabých rostlin s mělkým kořenem do hloubky 5–6 cm. S počátkem března již na lehčích a záhřevných půdách začala regenerovat kořenová soustava i u silnějších rostlin, tedy ve větších hloubkách. Slabé a řídké porosty, které vzcházely

v polovině října, byly o síle 1 mm a průměrná hustota porostu dosahovala 10–12 rostlin na metr. To bylo málo, protože nedošlo vlivem tuhé zimy k zabezpečení dobrého přezimování a zesílení porostů, podobně jako k tomu docházelo v předchozích dvou letech. Řada slabých rostlin byla po zmiňovaných nočních mrazech povytažena ze země a s nástupem teplého počasí usychala. U středních a silných rostlin začalo postupně regenerovat listové srdéčko a porosty začaly rychle prospívat. Ani u odumřelých listů většinou nedocházelo díky výskytu sucha k rozvoji hniloby.

Březen

Březen byl na území ČR teplotně silně nadnormální, průměrná měsíční teplota 5,9 °C byla o 3,4 °C vyšší než normál 1961–1990. Březen 2017 se řadí jako 3. nejteplejší od roku 1961. O něco tepleji bylo na Moravě než v Čechách, průměrná měsíční teplota vzduchu na území Moravy a Slezska byla 6,1 °C, na území Čech 5,8 °C. Průměrná denní teplota vzduchu se v průběhu většiny měsíce pohybovala nad hodnotou normálu. Výrazně teplá období ve srovnání s normálem nastala začátkem a kolem poloviny měsíce. Srážkově byl březen normální, průměrný srážkový úhrn 41 mm představuje 103 % normálu 1961–1990.

Duben

S nástupem dubna začaly přicházet srážky o různých intenzitách, které se vyskytovaly v průběhu celého měsíce, v druhé polovině měsíce se výjimečně vyskytovaly i ve formě sněžení. Srážkově byl duben silně nadnormální, průměrný srážkový úhrn 76 mm představuje 162 % normálu 1961–1990. V první polovině měsíce dubna se průměrná denní teplota vzduchu na území ČR pohybovala většinou nad hodnotami normálu 1961–1990. V první dekádě měsíce maximální denní teplota na území ČR vystoupala několikrát nad 20 °C.

Květen

Květen 2017 byl na území ČR teplotně normální, průměrná měsíční teplota 13,8 °C byla o 1,5 °C vyšší než normál 1961–1990. Teplota vzduchu během měsíce kolísala kolem hodnot normálu, výrazněji pod jeho hodnotu klesla ve dnech 9. a 10. 5. Dne 9. 5. maximální denní teplota vzduchu na většině území ČR nevystoupala nad 10 °C. Následující den klesla minimální denní teplota na většině území ČR pod 0 °C. Teplejší byla druhá polovina měsíce, kdy se často vyskytovaly letní teploty nad 25 °C. Nejtepleji bylo koncem května, dne 29. 5. byl zaznamenán první tropický den v tomto roce. Srážkově byl květen podnormální, průměrný srážkový úhrn 43 mm představuje 58 % normálu 1961–1990.

Červen

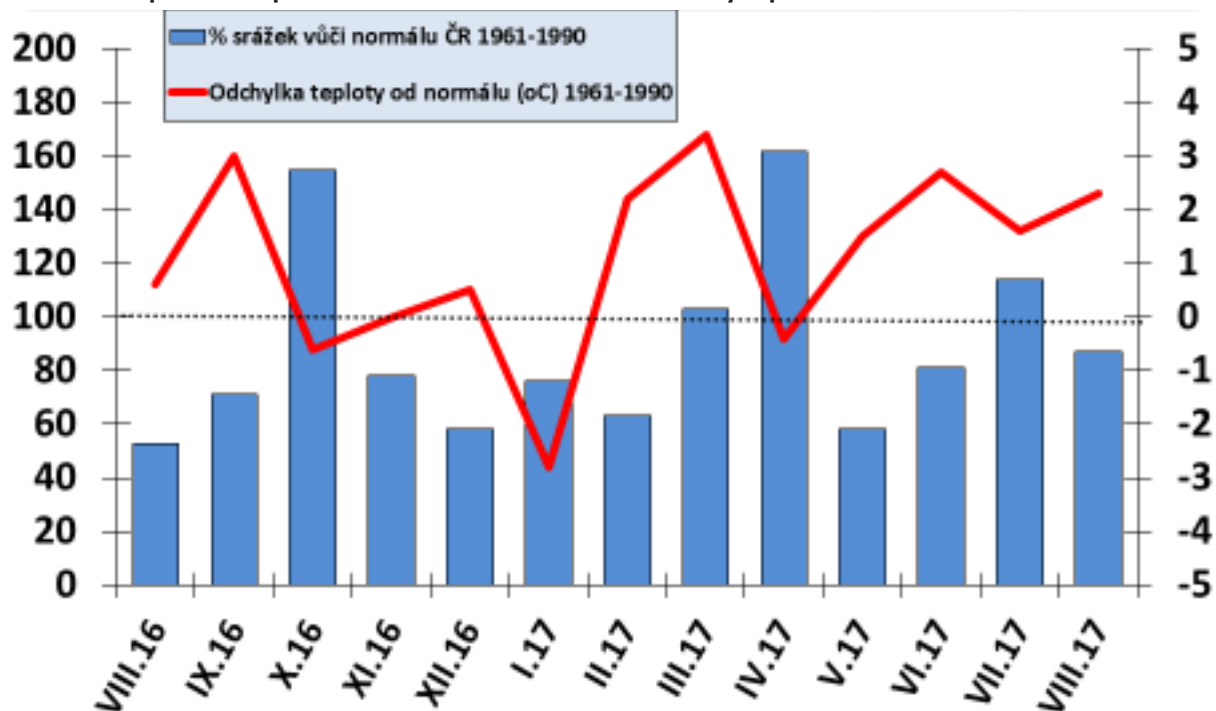
Červen byl na území ČR teplotně silně nadnormální, průměrná měsíční teplota 18,2 °C byla o 2,7 °C vyšší než normál 1961–1990. Červen byl 2. nejteplejší na území ČR od roku 1961, vyšší průměrná červnová teplota byla zaznamenána pouze v roce 2003, a to 19,4 °C. Tepleji bylo na území Moravy a Slezska než v Čechách. Průměrná denní teplota vzduchu na území ČR se po většinu měsíce pohybovala nad hodnotami normálu. Maximální denní teplota dosahovala na některých stanicích 30 °C a více, v několika dnech v první a druhé dekádě měsíce. Výrazně teplá však byla poslední červnová dekáda, ve dnech 19. až 28. 6. nastalo velmi teplé období s maximální denní teplotou často přesahující 30 °C. Srážkově byl červen na území ČR normální, průměrný měsíční úhrn srážek 68 mm představuje 81 % normálu 1961–1990. Plošné rozložení srážek bylo však velmi nerovnoměrné.

Červenec

Červenec 2017 byl na území ČR teplotně normální, průměrná měsíční teplota 18,5 °C byla o 1,6 °C vyšší než normál 1961–1990. Tepleji než v Čechách bylo na území Moravy a Slezska. V průběhu měsíce se střídala teplejší a chladnější období, průměrná denní teplota vzduchu na území ČR se střídavě pohybovala

kolem hranice hodnot normálu. Srážkově byl červenec na území ČR normální, průměrný měsíční úhrn srážek 90 mm představuje 114 % normálu 1961–1990. Plošné rozložení srážek bylo velmi nerovnoměrné.

Zhodnocení průběhu teplot a srážek v roce 2016/17 s dlouhodobým průměrem

Zakládání porostů řepky u členů SPZO v roce 2016/17

V létě 2016 nebylo tak extrémní sucho jako v roce 2015 a někteří pěstitelé se vrátili k využívání orby. Podíl orby mírně stoupl na 38,71 %, ale i nadále platí, že většina porostů byla založena bezorebnými technologiemi, protože pěstitelé šetřili vláhu a preferovali rychlost zakládání porostů.

Technologie zakládání porostů řepky v roce 2016/17 členy SPZO

	Skliz. plocha ha	Výnos t/ha	Podíl ploch 2017	Podíl ploch 2016
Disk	6 423	2,76	3,84 %	4,1 %
Kombinace RD	30 232	3,02	18,08 %	13,8 %
Orba	64 750	3,21	38,71 %	37,3 %
Radlička	64 154	3,23	38,36 %	44,3 %
Strip till*	1 699	3,49	1,02 %	0,6 %
Celkem:	167 258	3,17		

* pásové zpracování půdy pro výsev

Porosty seté v posledním týdnu srpna měly problémy se vzcházením, protože konec srpna a následné září bylo velmi teplé. Průměrná teplota za září 2016 byla +3 °C nad normálem, srážky mírně podnormální a porosty seté později velmi špatně vzházely, zvláště v některých oblastech. S vysokou teplotou souvisel i pro řepku neobvyklý extrémní výskyt mšic, které způsobovaly sáním další škody. Nejhorší situace v průběhu podzimu byla ve východních Čechách a na jižní Moravě. S příchodem měsíce října se postupně ochladilo a přišly srážky, což většině porostů výrazně pomohlo a stav porostů se významně zlepšil. Z důvodů sucha, špatného vzcházení a extrémního výskytu mšic bylo ale na jaře 2017 zaoráno asi 31.000 ha řepky, tj. 7,47 %. Jedná se o nejvyšší zaorávky za posledních 13 let. Zimu 2016/17 řepka

přečkala bez závažných škod, studený duben s vydatnými srážkami velmi pomohl a stav řepky před květem byl v ČR výborný, jako v předchozích letech. Ještě na začátku června vypadaly porosty dobře a odhady průměrného výnosu se pohybovaly kolem 3,25 t/ha. Teplý květen a ještě teplejší červen však řepce nesvědčily a proschnutí povrchové vrstvy půdy v polovině června, tedy v době zrání a tvorby HTS, se ukázalo jako zásadní a kritické. Toto vše vyústilo v pokles průměrné produkce meziročně o 16,2 % na 2,90 t/ha.

Podíl liniových odrůd u členů Svazu pěstitelů a zpracovatelů olejnin dále klesá, v roce 2017 o 2 %, a to na 10,35 %. Podíl hybridních odrůd tudíž dosáhl 89,65 % plochy a jejich průměrný výnos dosáhl 3,20 t/ha, což je 110,73 % výnosu liniových odrůd.

Každým rokem je zaregistrováno ÚKZÚZ několik nových, v posledních letech mnoho, liniových a hybridních odrůd. To se stále více odráží v počtu u nás pěstovaných a evidovaných materiálů. Tento počet pěstovaných odrůd je ještě dále navyšován nabídkou z Evropského katalogu. Jestliže bylo u členů Svazu zaevidováno v roce 2006 pouze 60 odrůd, tak v roce 2009 se tento počet přehoupl přes 100 a od roku 2012 se tento počet ustálil kolem 125 odrůd. V současnosti je členy Svazu pěstováno přibližně 130 odrůd řepky.

SLUNEČNICE

Pěstební plochy slunečnice zaznamenávaly od marketingového roku 2011/12 setrvalý pokles výměry. V tomto roce byla osevní plocha slunečnice 28,6 tis. ha, pro rok 2015/17 bylo oseto pouze 15,6 tis. ha. K významnému zlomu tohoto vývoje došlo v marketingovém roce 2017/18, tehdy se osevní plocha rozrostla na 21,6 tis. ha. To představuje meziroční růst ploch o 38 %. K významnému růstu produkce nedošlo, ta se rozšířila o pouhých 1,4 tis. t (3,2 %). Hlavní příčinou toho byl propad výnosu zejm. vlivem sucha z 2,85 t/ha na 2,13 t/ha.

Průměrné roční CZV slunečnicového semene v uplynulých marketingových letech prošly značně turbulentním vývojem. V roce 2006/07 byly na úrovni 5 927 Kč/t, postupně dosáhly 11 181 Kč/t v roce 2012/13, poté výrazně klesly v roce 2014/15 na 7 853 Kč/t. Údaje z roku 2015/16 dokládají výrazný růst ceny až na úroveň 10 076 Kč/t. Ceny roku 2016/17 znamenaly pokles ceny na 9 197 Kč/t, dalšího poklesu až na úroveň 8 778 Kč/t bylo dosaženo v roce 2017/18. Objem dovozu výrazně převyšuje vyvážené množství slunečnicového semene. Z údajů o zahraničním obchodu je zřejmý dlouhodobý růst dovozu a stagnace až mírný růst vývozu. Pro příklad v marketingovém roce 2012/13 bylo dovezeno 37,7 tis. t slunečnicového semene, v roce 2015/16 bylo toto množství už na úrovni 104,0 tis. t a v roce 2016/17 ve výši 142,8 tis. t. Vývoz zaznamenal pokles z 34,1 tis. t (2012/13) na 24,2 tis. t. (2016/17), to představuje propad o 29 %. Jednou z hlavních příčin jsou změny v osevních postupech především ve prospěch zvyšování osevních ploch kukuřice pro bioplynové stanice a zavedení greeningu (tzv. ozelenění) do praxe.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce slunečnice v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1992/93	11 022	10 872	2,45	26 689
1993/94	12 000	11 800	2,50	29 500
1994/95	16 160	16 101	1,90	30 589
1995/96	19 476	19 387	1,66	32 180
1996/97	19 816	19 710	1,93	38 065
1997/98	11 055	10 885	2,09	22 801
1998/99	17 326	17 274	2,11	36 475
1999/00	28 500	28 450	2,22	63 228
2000/01	30 757	30 549	2,14	65 421
2001/02	28 658	28 658	1,99	57 029
2002/03	24 242	24 242	2,25	54 544
2003/04	48 705	48 706	2,35	114 508
2004/05	39 393	39 393	2,16	84 906
2005/06	39 648	39 648	2,39	94 820
2006/07	47 068	47 071	2,15	100 973
2007/08	24 425	24 426	2,13	52 027
2008/09	24 468	24 468	2,49	60 933
2009/10	25 621	25 621	2,38	61 031
2010/11	27 172	27 172	2,11	57 358
2011/12	28 554	28 554	2,48	70 900
2012/13	24 634	24 634	2,31	56 943
2013/14	21 276	21 276	2,20	46 799
2014/15	18 607	18 607	2,27	42 314
2015/16	15 450	15 450	2,05	31 618
2016/17	15 648	15 648	2,85	44 634
2017/18 ¹⁾	21 601	21 601	2,13	46 047

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2017

Ceny slunečnicového semene

Průměrné roční CZV slunečnicového semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kč/t	7 455	9 287	7 084	7 161	10 240	10 477	10 610	8 447	8 892	9 652	8 940

Pramen: ČSÚ

U slunečnice je ČSÚ sledována průměrná měsíční a roční CZV. Většina zahraničních databází využívá ke sledování dat období marketingového roku. CZV za kalendářní rok zahrnuje ceny ze dvou převážně rozdílných sklizní. Proto je zde uveden přepočtený měsíční CZV na průměrnou cenu za marketingový rok.

Průměrné měsíční (roční) CZV slunečnicového semene v Kč/t za market. rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
1996/97	*	*	*	6 546	6 758	7 886	7 473	8 299	8 133	*	*	*	7 516
1997/98	*	*	*	6 699	7 248	*	*	*	*	*	*	*	6 974
1998/99	*	*	*	7 004	7 593	9 057	9 791	9 724	8 985	8 875	9 505	*	8 817
1999/00	9 260	*	6 898	6 124	6 220	6 438	7 161	7 094	7 330	8 054	*	*	7 175
2000/01	*	*	7 208	7 365	7 707	7 690	8 053	8 152	8 293	9 323	*	8 190	7 998
2001/02	*	*	8 283	7 975	8 001	8 733	8 545	8 437	8 855		*	*	8 404
2002/03	*	*	7 893	7 815	8 363	8 617	8 511	8 812	*	9 167	*	*	8 454
2003/04	*	*	6 445	6 383	6 199	6 434	6 817	7 240	7 982	7 405	7 992	7 985	7 088
2004/05	8 890	*	6 248	5 789	5 723	6 243	6 171	6 311	6 833	6 342		6 703	6 525
2005/06	*	*	*	5 804	6 081	6 080	6 803	*	6 933	*	*	*	6 340
2006/07	*	*	*	5 318	5 474	6 073	6 545	5 959	5 782	6 275	5 991	*	5 927
2007/08	6 700	7 133	8 033	9 307	10 332	10 608	10 041	7 875	11 100		10 833	*	9 196
2008/09	*	*	8 380	6 850	7 322	7 787	7 129	7 342	7 044	7 628	*	7 352	7 426
2009/10	*	*	*	5 138	5 515	5 057	5 343	5 933	*	7 627	7 267	6 796	6 085
2010/11	*	*	*	8 016	7 791	8 500	9 575	10 891	11 050	10 488	10 496	*	9 601
2011/12	*	*	*	9 239	8 699	8 768	9 401	9 133	10 497	10 229	10 353	10 379	9 633
2012/13	*	*	11 144	10 815	11 050	11 251	10 667	11 504	11 835	*	*	*	11 181
2013/14	*	*	*	8 591	8 644	8 724	8 713	8 649	8 621	*	8 746	9 133	8 728
2014/15	*	*	7 575	7 653	7 630	7 958	7 822	8 238	8 097	*	*	*	7 853
2015/16	*	*	*	9 247	9 774	10 016	10 005	9 994	10 633	10 552	*	10 387	10 076
2016/17	*	*	9 301	9 078	9 600	9 263	9 378	9 017	8 817	9 120	*	*	9 197
2017/18	8 414	*	8 677	8 902	9 197	8 702							8 778

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období marketingového roku

Zahraníční obchod České republiky se slunečnicovým semenem

Nejvýznamnější země českého zahraničního obchodu při dovozu slunečnicového semene jsou v posledních letech Slovensko, Rakousko, Německo a Maďarsko. Při vývozu jsou hlavní odběratelé Německo, Slovensko, Polsko a Nizozemsko.

Dovoz slunečnicového semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Množství v t	5 620	36 340	40 575	52 255	93 676	88 081	113 754	144 018
Hodnota v Kč/t	14 668	11 778	11 524	11 469	9 820	11 193	11 068	10 163

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz slunečnicového semene od ledna do listopadu

Dovoz slunečnicového semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Množství v t	13 065	46 116	37 711	70 908	82 340	103 965	142 775	60 557
Hodnota v Kč/t	14 386	10 656	13 162	10 558	10 080	11 437	10 510	9 779

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz slunečnicového semene za červenec až listopad 2017

Vývoz slunečnicového semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Množství v t	39 830	37 741	49 218	25 498	23 889	21 468	16 727	21 673
Hodnota v Kč/t	7 417	10 150	11 127	13 516	10 994	11 237	12 373	12 394

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz slunečnicového semene od ledna do listopadu

Vývoz slunečnicového semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Množství v t	35 658	49 817	34 115	20 367	21 939	17 764	24 197	7 754
Hodnota v Kč/t	9 312	10 496	12 817	12 996	9 787	12 613	12 042	12 466

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz slunečnicového semene za červenec až listopad 2017

Porovnání cen zemědělských výrobců ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot a cen na zahraničních trzích u slunečnicového semene v Kč/t

Marketingový rok	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Ceny zemědělských výrobců v ČR	9 601	9 633	11 181	8 728	7 853	10 076	9 197
Deklarovaná vývozní hodnota	9 312	10 496	12 817	12 996	9 787	12 613	12 042
Deklarovaná dovozní hodnota	14 386	10 656	13 162	10 558	10 080	11 437	10 510
Ceny placené farmářům v USA ¹⁾	10 380	12 272	10 657	9 664	11 676	9 415	-
Cena c.i.f. Rotterdam ¹⁾	11 609	11 514	11 320	9 382	9 968	9 951	9 682

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ, Oilseeds: World Markets and Trade – USDA, přepočtené podle kurzů ČNB

Poznámka: ¹⁾ průměrné ceny Rotterdam a USA vycházejí z marketingového roku říjen–září

V uvedené bilanci výroby a užití semene slunečnice je uveden celkový vývoj od marketingového roku 2010/11 po současnost. Přehledně je uveden vývoj snižujícího se vývozu a naopak stoupajícího dovozu. Do bilance byly zpětně zapracovány případné zpřesnění údajů statistiky zahraničního obchodu ČSÚ a následné propočty.

Bilance výroby a užití semene slunečnice

Ukazatel	MJ.	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Sklizňová plocha	tis. ha	27,2	28,6	24,6	21,3	18,6	15,5	15,6	21,6
Hektarový výnos	t/ha	2,11	2,48	2,31	2,20	2,27	2,05	2,85	2,13
Produkce	tis. t	57,4	70,9	56,9	46,8	42,3	31,6	44,6	46,0
Dovoz	tis. t	13,2	46,3	37,8	71,1	82,5	104,0	142,8	151,5
Celková nabídka	tis. t	73,1	118,4	113,3	142,2	161,4	175,2	224,8	243,4
Domácí spotřeba celkem ²⁾	tis. t	36,5	50,0	54,0	85,0	100,0	120,0	154,7	175,5
Vývoz	tis. t	36,0	49,8	35,1	20,6	22,1	17,8	24,2	22,8
Konečná zásoba	tis. t	1,2	18,6	24,2	36,5	39,3	37,4	45,9	45,1

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

Optimální počet rostlin slunečnice je 5 až 6 vzešlých rostlin na jednom metru čtverečním, což představuje 50 až 60 tis. rostlin na hektar. Podle šetření SPZO je obvykle v ČR přes 90 % ploch slunečnice zakládáno dle ročníku, s přihlédnutím na aktuální polní vzcházivost na daném pozemku, v optimálním počtu jedinců podle půdních a klimatických podmínek s ohledem na specifické požadavky pěstovaných hybridů, a to v rozmezí od 55 tis. do 75 tis. jedinců vysetých na hektar. Přibližně 7,6 % (shodně s rokem 2016) ploch slunečnice v roce 2017 bylo zakládáno s počtem jedinců vyšším než 75 tis. na hektar. Tyto porosty jsou za normálních podmínek přehuštěné, s výraznou mezporostní konkurencí s negativním dopadem nejčastěji na zdravotní stav a výšku porostu, v konečném důsledku dosahují obvykle nižšího výnosu. Vyšší podíl v této kategorii je dán v praxi především předpokladem nižší vzcházivosti s ohledem na nižší půdní vlhkost při setí a obvykle i mylným názorem, že vyšší počet rostlin zvýší i pravděpodobnost vyššího dosaženého výnosu. To samozřejmě o to více neplatí především v aridních oblastech na lehkých, mělkých půdách s horším zásobením vodou a živinami (stresové podmínky, situace 2017 především na Moravě) a s celkově nízkou úrovní pěstební agrotechniky, především nízkou úrovní hnojení.

V posledních letech se rozšiřují, díky zavedení podmínek GAEC v oblastech ohrožených erozí, různé půdoochranné systémy zakládání porostů širokořádkových plodin. Na základě dodržení těchto podmínek je vyloučeno pěstování slunečnice na silně ohrožených půdách. Na mírně ohrožených půdách je jedním z možných protierozních opatření pro splnění požadavků GAEC, zajištění pokrývnosti povrchu půdy rostlinnými zbytky z předplodiny nebo meziplodiny v průběhu zimy a na jaře. Při pěstování slunečnice na erozí mírně ohrožených půdách se využívá v praxi právě tato technologie zakládání porostů slunečnice. Meziplodina kryje povrch půdy během zimy, přičemž na jaře se pak slunečnice vysévá přímo do rostlinného mulče, který chrání pozemek před vodní i větrnou erozí. Při využití těchto systémů zakládání porostů je nutné mít na paměti, že tato půda se pomaleji prohřívá a je celkově chladnější proti klasickému zpracování půdy, proto je vhodné dle dalšího vývoje počasí (srážky, vývoj teplot) posunout termín setí u těchto porostů obvykle na druhou dekádu dubna. Porosty slunečnice na takto založených pozemcích pomaleji vzcházejí a potřebují k dokončení vegetace vyšší sumu teplot. Tyto pěstební technologie kladou větší důraz na střídání plodin, hospodaření s posklizňovými zbytky a dále je nutno počítat s vyššími nároky na hnojení a používání pesticidů. Obvykle bývá vhodné před setím takových pozemků využít ošetření neselektivním herbicidem, především v případě výskytu vytrvalých plevelů a nežádoucí vegetace na pozemku.

Mezi hospodářsky nejvýznamnější choroby slunečnice v podmínkách České republiky v současnosti patří černání stonků slunečnice (fomová hniloba stonků a pat stonků) spolu s bílou hnilobou stonků a úborů (sklerotiniová hniloba, hlízenka obecná), šedou plísňovitou (plíseň šedá) a plísní slunečnice (*Plasmopara* spp.). Mezi rozšiřující se choroby v návaznosti na změny počasí v posledních letech, které jsou charakteristické rostoucími teplotami s rozdílnou amplitudou, dále střídáním dlouhých period sucha s obdobími intenzivních srážek v posledních letech, patří především verticiliové vadnutí (přeslenatka) a popelavá hniloba slunečnice (stříbřitost stonku slunečnice - *Macrophomina* spp.). V posledních letech 2015 a 2016 došlo téměř plošně až k masivnímu výskytu černí (*Alternaria* spp.), to vedlo v mnoha případech až k plošnému nouzovému dozrávání porostů a významnějšímu poklesu výnosů a kvality nažek.

Slunečnice se svou osevní plochou řadí na třetí místo v pěstovaných olejninách. Své místo nachází stále častěji v okrajových obilnářských oblastech, kde je stálý zájem pěstovat ekonomicky zajímavé a rentabilní plodiny. Šlechtěním a uváděním nových odrůd vzniká dostatečná perspektiva k dalšímu rozšiřování slunečnice i do méně vhodných oblastí.

MÁK SETÝ

Česká republika dlouhodobě patří mezi hlavní světové pěstitele máku pro potravinářské využití. V nedávné minulosti došlo k významnému rozšíření osevních ploch. V marketingovém roce 1993/94 bylo oseto mákem pouze 9,9 tis. ha, k největšímu výsevu 69,8 tis. ha došlo v roce 2008/09, v posledních letech zaznamenaly plochy výrazný propad osevů. V letech 2012 až 2014 se pohybovaly kolem 20 tis. ha, pro rok 2016/17 bylo oseto celkem 35,5 tis. ha půdy. Dosahované výnosy nejsou zcela uspokojivé. V devadesátých letech se pohybovaly kolem 0,6 t/ha, dosahované výnosy se v průběhu let mírně zvýšily, ale stále se pohybují na nízkých úrovních. V marketingovém roce 2015/16 dosáhl průměrný výnos 0,82 t/ha, a v roce 2016/17 byl zaznamenán lehký propad na 0,80 t/ha při průměrné CZV 29 554 Kč/t.

Odhady ČSÚ týkající se sklizně máku v ČR pro marketingový rok 2017/18 uvádějí plochu 32,6 tis. ha, což je o 8 % méně než v roce minulém. Celková produkce semene máku se předběžně odhaduje na 21,1 tis. t.

Rok 2017 nebude hodnocen pozitivně z hlediska výnosů semene máku. Dobře vzešlé porosty byly od počátku vegetace zatěžovány mrazy, lokálními silnými srážkami a krupobitím. Nejvíce ale letošní výnos semene máku postihlo extrémní sucho. Odhady SPZO byly ještě nižší, až na úrovni 18–19 tis. tun semene máku. Odhady výnosů se výrazně lišily v závislosti na lokalitě pěstování. Dle dostupných informací se výnosy pohybovaly od 0,2 t/ha do 1,5 t/ha. Tomuto faktu odpovídá i vývoj výkupní ceny máku.

V letošním roce se zvýšilo zastoupení pěstování bílého máku. Tato tendence bude s nejvyšší pravděpodobností pokračovat.

Významným problémem začíná být ukončení používání některých pesticidů a jejich účinných látek. Při dalším pokračování tohoto trendu bude pěstování máku velmi problematické. Musí se tedy hledat nové možnosti pesticidních zásahů, které budou směřovat k udržení kvalitní produkce makového semene při zachování či zvýšení výnosu semene.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce semene máku v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1992/93	12 421	11 794	0,67	7 878
1993/94	9 915	8 814	0,78	6 890
1994/95	29 266	28 726	0,57	16 471
1995/96	35 253	34 308	0,73	25 053
1996/97	14 677	14 271	0,68	9 654
1997/98	17 865	16 641	0,57	9 515
1998/99	28 513	27 881	0,74	20 524
1999/00	46 018	45 462	0,63	28 509
2000/01	31 473	29 871	0,46	13 607
2001/02	34 478	33 235	0,64	21 294
2002/03	29 638	29 637	0,57	16 918
2003/04	38 148	38 147	0,51	19 544
2004/05	27 611	27 611	0,90	24 821
2005/06	44 615	44 613	0,82	36 418
2006/07	57 786	57 785	0,55	31 591
2007/08	56 915	56 914	0,58	33 101
2008/09	69 793	69 793	0,71	49 428

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
2009/10	53 623	53 623	0,61	32 692
2010/11	51 103	51 103	0,46	23 690
2011/12	31 495	31 495	0,85	26 918
2012/13	18 363	18 363	0,70	12 814
2013/14	20 250	20 250	0,69	13 911
2014/15	27 020	27 020	0,91	24 665
2015/16	32 650	32 650	0,82	26 743
2016/17	35 543	35 543	0,80	28 574
2017/18 ¹⁾	32 586	32 586	0,65	21 120

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2017

Ceny makového semene

Cena makového semene je silně závislá na poptávce. V posledních letech je většina produkce máku v ČR předmětem vývozu. V některých obdobích byl významný i dovoz semen, který byl následně reexportován na světové trhy. Ceny makového semene zaznamenávají v posledních letech velmi významné změny. Rekordní ceny bylo dosaženo v marketingovém roce 2007/08, tehdy se zastavila na 68 822 Kč/t. V roce 2009/10 cena strmě klesla na 20 327 Kč/t. V roce 2013/14 dosáhla úrovně 61 809 Kč/t od tohoto období opět klesá. Definitivní údaje za rok 2016/17 uvádějí cenu 29 554 Kč/t, dosavadní průběh roku 2017/18 byl ve znamení významného růstu ceny, postupně až na úroveň 43 433 což představuje zastavení trendu propadu ceny v posledních letech. Na růst ceny má hlavní vliv propad výnosu máku způsobený mimořádným suchem v některých oblastech.

Průměrné roční CZV makového semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kč/t	50 294	67 031	21 699	24 725	27 640	31 709	51 962	58 588	43 890	33 369	34 760

Pramen: ČSÚ

Průměrné měsíční CZV makového semene v Kč/t za marketingový rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
1996/97	25 659	23 833	29 642	36 830	39 882	43 372	42 980	38 029	38 756	38 833	36 203	*	35 820
1997/98	37 660	35 000	41 400	42 233	41 431	43 575	42 497	41 825	40 830	45 000	*	*	41 145
1998/99	*	31 306	29 614	28 706	27 786	29 151	32 588	35 544	37 425	*	33 400	*	31 724
1999/00	*	23 744	22 593	21 074	20 527	21 229	21 298	22 328	23 240	22 077	22 912	25 950	22 452
2000/01	27 261	34 250	36 417	40 504	40 470	40 754	42 242	40 871	42 177	43 182	42 500	*	39 148
2001/02	*	28 552	29 254	26 576	24 643	24 760	24 414	24 855	25 794	26 016	25 496	24 596	25 905
2002/03	26 457	25 256	26 084	27 492	26 653	27 629	26 459	27 346	26 699	27 647	28 589	*	26 937
2003/04	*	*	25 769	25 921	26 867	26 286	26 961	26 929	26 271	26 420	28 192	28 916	26 853
2004/05	*	*	28 421	27 902	28 312	28 595	27 901	27 754	27 924	27 484	27 697	26 476	27 847
2005/06	28 709	27 999	25 845	24 629	24 756	24 214	24 276	25 860	30 086	33 754	34 205	34 708	28 253

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
2006/07	*	28 354	27 163	28 466	35 542	38 019	39 090	40 916	45 825	47 519	46 742	43 552	38 290
2007/08	40 473	45 987	55 576	64 608	65 709	67 534	67 580	75 402	83 799	94 375	96 002	*	68 822
2008/09	*	*	47 134	40 024	38 720	38 301	29 929	23 706	20 005	17 967	17 630	19 599	29 302
2009/10	22 719	22 726	20 927	21 048	22 510	21 623	20 043	19 251	19 281	17 957	18 406	17 436	20 327
2010/11	16 131	16 950	29 508	43 280	41 368	37 093	35 221	33 641	31 278	29 100	26 840	23 578	30 332
2011/12	23 366	25 545	28 089	29 671	23 490	21 862	21 465	20 752	20 153	20 690	23 878	27 657	23 885
2012/13	28 656	32 000	43 263	46 400	47 982	47 616	46 427	50 320	51 850	52 300	51 800	48 750	45 614
2013/14	45 000	*	47 633	51 030	57 955	68 981	70 564	69 995	73 125	72 000	*	*	61 809
2014/15	*	50 188	45 455	42 956	40 514	41 005	41 292	44 606	46 936	46 053	45 758	*	44 476
2015/16	*	42 100	41 329	43 186	44 288	43 353	43 813	41 766	38 692	33 469	27 708	29 159	38 988
2016/17	29 147	32 967	31 167	32 123	30 436	29 981	28 071	28 415	28 899	27 810	27 872	27 760	29 554
2017/18	*	36 267	38 025	41 402	50 509	50 962							43 433

Pramen: ČSÚ, propočít MZe ČR

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období

Zahraniční obchod České republiky s makovým semenem

Mezi nejdůležitější země, odkud se do České republiky dováží v posledních letech mák, patří Španělsko, Maďarsko, Polsko, Slovensko a Austrálie. Dobré možnosti exportu české produkce jsou zejména v Rusku, Rakousku, Polsku, na Ukrajině a v Německu.

Dovoz makového semene do ČR a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Množství v t	4 090	4 345	5 792	5 336	5 657	4 637	3 736	3 483
Hodnota v Kč/kg	27,85	22,19	23,48	42,53	53,90	42,02	33,47	34,94

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz makového semene od ledna do listopadu

Dovoz makového semene do ČR a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Množství v t	4 301	5 400	5 340	5 889	4 876	4 648	3 412	2 072
Hodnota v Kč/kg	26,98	20,26	30,25	52,23	45,44	40,77	30,06	39,10

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz makového semene za červenec až listopad 2017

Vývoz makového semene z ČR a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Množství v t	27 525	25 199	26 645	20 431	23 711	24 480	25 818	23 437
Hodnota v Kč/kg	25,85	29,27	31,08	49,85	55,49	49,74	38,24	40,33

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz makového semene od ledna do listopadu

Vývoz makového semene z ČR a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, a marketingový rok

Marketing. rok	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Množství v t	22 781	30 510	19 941	19 896	27 393	24 792	26 922	10 562
Hodnota v Kč/kg	31,12	26,93	40,23	60,74	50,05	45,03	35,27	47,00

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz makového semene za červenec až listopad 2017

V roce 2016/17 vyvezené množství máku dosáhlo 26,9 tis. t. Hodnota vývozu zaznamenala v uplynulých několika letech značných změn. Od roku 2009/10 do roku 2013/14 postupně rostla až na 60 740 Kč/t. Během tohoto období se cena zvýšila o 38 160 Kč. Tento vývoj ceny probudil zájem o pěstování máku i v jiných zemích, kde dříve došlo k útlumu pěstování z důvodu vysoké nabídky na světových trzích a tím způsobené nízké ceny a špatné rentability. Konkurenční státy např. Turecko, Austrálie (Tasmánie) a Nizozemsko rozšířily osevní plochy máku. Poté cena začala postupně klesat až na 35 270 Kč/t v roce 2016/17. Předběžná čísla hodnoty vývozu za rok 2017/18 uvádějí cenu 47 000 Kč/t.

Dovoz makového semene do České republiky je v porovnání s vývozem významně nižší, část se uplatňuje při reexportu. Množství dovozu dosahuje hodnot do 5,9 tis. t např. v marketingovém roce 2013/14. V roce 2016/17 bylo dovezeno 3,4 tis. t semene, dovozní hodnota dosáhla 30 060 Kč/t a postupným růstem ceny v roce 2017/18 prozatím dosáhla 39 100 Kč/t.

Porovnání cen zemědělských výrobců ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot u makového semene (kromě osiva) v Kč/t

Marketingový rok	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Ceny zemědělských výrobců v ČR	30 332	23 885	45 614	61 809	44 476	29 554	41 551
Deklarovaná vývozní hodnota	31 121	26 933	40 230	60 740	50 050	45 030	35 270
Deklarovaná dovozní hodnota	26 983	20 260	30 251	52 230	45 440	40 770	30 060

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Uvedená bilance poskytuje celkový pohled na vývoj nabídky a užití makového semene. Ukazuje postupný růst produkce a její uplatnění v zahraničním obchodu, ale také následný propad ve vývozu či růst zásob. V bilanci došlo ke zpětnému zpřesnění hodnot statistiky zahraničního obchodu ČSÚ z minulých let.

Bilance výroby a užití makového semene

Ukazatel	MJ.	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Sklizňová plocha	ha	51 103	31 495	18 363	20 250	27 020	32 650	35 543	32 586
Hektarový výnos	t/ha	0,46	0,85	0,7	0,69	0,91	0,82	0,80	0,65
Produkce	t	23 690	26 918	12 814	13 911	24 665	26 743	28 574	21 574
Dovoz	t	4 345	5 402	5 340	5 889	4 876	4 648	3 412	4 950
Celková nabídka	t	34 803	37 349	22 304	21 252	30 004	31 954	32 557	26 649
Potravinářské užití	t	3 500	1 500	500	500	1 800	6 390	5 216	3 892
Osivo	t	95	55	45	65	101	201	224	241
Krmiva a ztráty	t	2 405	545	0	0	0	0	0	0
Domácí užití celkem²⁾	t	6 000	2 100	545	565	1 901	6 591	5 440	4 133
Vývoz	t	23 774	31 099	20 307	20 224	27 540	24 792	26 992	22 300
Konečná zásoba	t	5 029	4 150	1 452	463	563	571	125	216

Pramen: ČSÚ, MZe ČR.

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

Součástí produkce máku setého je maková sláma - makovina. Jedná se o celistvé či rozbité makovice (vyprázdňené tobolky), suché bez semen s co nejmenším zbytkem stonku. Makovina se vykupuje a zpracovává pro farmaceutický průmysl, kde slouží k výrobě morfinu. V České republice se však nezpracovává, ale tvoří součást českého agrárního vývozu. Rok 2013/14 byl jeden z nejlepších pro vývozce makoviny, celkový vývoz dosáhl 752,8 t a deklarovaná vývozní hodnota byla 11 481 Kč/t. Rok 2015/16 sice zaznamenal propad vyvezeného množství oproti předchozímu roku o 192,1 t, ale došlo k významnému navýšení vývozní hodnoty na 13 425 Kč/t. Data za rok 2016/17 potvrzují trvajícím trend poklesu vývozu až na úroveň 215,1 t, cena meziročně vzrostla na rekordních 15 911 Kč/t.

Zahraniční obchod s makovou slámou*

Ukazatel	Mj.	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Dovoz	t	0	0	0	6,05	3,81	0	0	0
Deklarovaná dovozní hodnota	Kč/t	-	-	-	109 972	111 519	-	-	-
Vývoz	t	2 287,1	1 311,1	589,0	421,7	752,8	715,5	523,1	215,1
Deklarovaná vývozní hodnota	Kč/t	8 490	6 983	8 272	8 368	11 481	7 891	13 425	15 911

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

*Poznámka: * maková sláma čerstvá nebo sušená, také řezaná, drcená nebo v prášku*

Mák byl v posledních letech zajímavou a rentabilní komoditou. Rentabilitu pěstování ovlivňují náklady na pěstování, hektarový výnos a realizační cena. Můžeme předpokládat, že průměrná výše nákladů se pohybuje kolem 33 000 Kč/ha a pro dosažení rentability je nutné, aby hektarový výnos překračoval 1 t. Předběžná data ÚZEI pro rok 2017 při dosahovaných průměrných výnosech kolem 0,65 t/ha předpokládají zápornou rentabilitu porostu až 26 % při započtení podpor. Mák je velmi specifická, u nás po mnoho let pěstovaná komodita, a proto lze předpokládat, že bude i nadále pěstování máku v České republice rentabilní, pokud pěstitelé nebudou v budoucnu postiženi podobným suchem jako v roce 2017. Předpoklad tomu dávají bohaté pěstitelské zkušenosti při dodržení podmínky dosahování nadprůměrných sklizní o vysoké kvalitě semene s minimálním obsahem příměsí. Cílem českých pěstitelů do budoucna musí být snaha o zvyšování průměrného výnosu při současném udržení jakostních charakteristik. To je cesta, kterou se může česká produkce účinně bránit zvyšujícím se dovozům máku. Nejčastějším problémem dováženého máku je často snížená kvalita mnohdy technického máku proti standardní české produkci kvalitního potravinářského máku.

HOŘČICE

Osevní plochy hořčice zaznamenávají v průběhu posledních let významné výkyvy. Rekordním obdobím byl marketingový rok 2003/04, tehdy bylo hořčicí oseto 67,5 tis. ha. Od tohoto roku dochází k setrvalému trendu útlumu pěstování a snižování osevních ploch, od roku 2011/12 plochy nepřesáhly 20 tis. ha. V marketingovém roce 2016/17 dosáhly pěstební plochy 11,8 tis. ha. Odhady osevu pro rok 2017/18 dosahují rovněž 11,8 tis. ha. Průměrný výnos od roku 2014/15 pravidelně překračuje hranici 1 t/ha. V souvislosti s klesající výměrou klesá i celková produkce. Např. v marketingovém roce 2009/10 bylo sklizeno rekordní množství 38,7 tis. tun, naopak sklizeň v roce 2016/17 dosáhla výše 12,4 tis. t.

Rozhodnutí pěstitelů o navýšení ploch hořčice v marketingovém roce 2009/10 bylo ovlivněno velmi uspokojivými CZV v letech 2007/08 a 2008/09, které dosáhly v průměru těchto marketingových roků 17 684 Kč/t, respektive 19 769 Kč/t. Proti roku 2008/09 vzrostly plochy hořčice o 15,5 tis. ha na 41,8 tis. ha. Zvýšená nabídka však ovlivnila CZV hořčičného semene, která v průměru marketingového roku 2009/10 klesla na 11 510 Kč/t. Problémy s odbytem a nízké CZV ovlivnily osevy v následujících letech. Pro m. rok 2015/16 oseli pěstitelé 15,9 tis. ha hořčicí. Průměrný výnos dosáhl stejně jako v roce 2014/15 1,07 t/ha, celková produkce dosáhla 16,9 tis. t, průměrná cena meziročně poklesla o 7 %. V roce 2016/17 poklesly pěstební plochy na 11,8 tis. ha, výnos zůstal téměř stejný 1,05 t/ha, cena poklesla o další 4 %. Odhady pro rok 2017/18 udávají plochu rovněž 11,8 tis. ha, vlivem nepříznivých klimatických podmínek lze očekávat další snížení celkové produkce.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková produkce semene hořčice

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1999/00	39 927	39 423	1,14	44 930
2000/01	15 512	14 986	0,94	14 158
2001/02	21 009	19 720	0,95	18 800
2002/03	35 797	35 798	0,90	32 213
2003/04	67 457	67 458	0,88	59 589
2004/05	41 291	41 289	1,05	43 234
2005/06	27 085	27 086	0,95	25 700
2006/07	21 167	21 166	0,76	16 044
2007/08	21 349	21 348	0,60	12 802
2008/09	26 246	26 246	0,89	23 290
2009/10	41 790	41 790	0,92	38 651
2010/11	26 819	26 819	0,58	15 586
2011/12	18 122	18 122	0,93	16 833
2012/13	16 949	16 949	0,91	15 466
2013/14	16 472	16 472	0,81	13 378
2014/15	18 452	18 452	1,07	19 835
2015/16	15 874	15 874	1,07	16 941
2016/17	11 770	11 770	1,05	12 391
2017/18 ¹⁾	11 825	11 825	0,89	10 524

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2017, hektarový výnos a celková produkce kvalifikovaný odhad MZe ČR

Ceny semene hořčice

Hořčičné semeno je další vhodnou vývozní komoditou, dlouhodobé statistiky vypovídají o vývozu přibližně 60 % sklizených semen. Vzhledem ke zvyšujícímu se vlivu greeningu je často hořčice využívána do luskovinoobilních směšek nebo zeleného hnojení. Tvorba ceny je silně závislá na situaci na zahraničních trzích. Do roku 2005/06 byla Česká republika s pravidelným vývozem vyšším než 22 tis. t hořčičného semene jedním z nejvýznamnějších pěstitelů a vývozců této komodity v Evropě. Po marketingovém roce 2006/07 začalo docházet k výkyvům poptávky po hořčičném semeni. Ta byla způsobena vstupem asijské produkce na světové trhy. Z těchto důvodů se pěstitelé začali zaměřovat na pěstování rentabilnějších plodin, hlavně máku a řepky olejné. Tento trend lze doložit CZV, které od roku 2008 postupně klesaly z 20 281 Kč/t na 9 695 Kč/t v roce 2011. Rok 2012 znamenal oživení trhu a ceny dosáhly 15 132 Kč/t, rekordní ceny bylo dosaženo v roce 2014 18 694 Kč/t. Roky 2016 a 2017 byly charakteristické stagnací ceny na úrovni cca 15 400 Kč/t.

Průměrné roční CZV semene hořčice za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kč/t	16 363	11 375	9 695	15 132	18 221	18 694	16 327	15 339	15 058

Pramen: ČSÚ,

Průměrné měsíční (roční) CZV hořčičného semene v Kč/t za marketing. rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
2002/03	*	*	10 294	11 612	11 663	11 132	10 840	12 349	10 994	11 956	13 251	*	11 566
2003/04	11 226	8 766	8 679	9 224	8 519	9 436	9 729	10 358	9 928	9 792	9 332	8 498	9 457
2004/05	8 950	8 882	8 213	6 575	7 946	8 455	8 012	9 358	9 220	8 686	8 257	7 816	8 364
2005/06	7 780	7 689	6 362	5 663	6 654	7 605	6 900	6 690	8 500	8 000	7 776	7 711	7 278
2006/07	*	6 457	6 788	8 643	7 328	8 578	9 246	9 887	10 300	9 707	*	8 210	8 514
2007/08	*	*	14 217	15 928	15 946	16 104	*	*	*	*	22 000	21 910	17 684
2008/09	27 177	*	18 539	18 364	20 153	17 443	17 006	18 611	17 292	22 010	*	21 098	19 769
2009/10	*	*	10 593	10 518	13 201	10 411	11 745	15 059	10 421	8 769	11 992	12 387	11 510
2010/11	8 206	14 112	12 513	11 267	8 979	11 054	8 309	*	6 885	7 371	9 460	*	9 816
2011/12	8 863	*	11 411	10 645	12 898	14 918	14 657	14 318	14 150	14 857	14 892	14 562	13 288
2012/13	14 683	16 424	15 637	14 745	16 155	16 507	16 711	15 426	16 700	19 395	*	16 375	16 251
2013/14	*	19 632	19 653	18 341	*	18 083	19 582	21 088	19 147	19 967	*	*	19 437
2014/15	*	*	15 370	17 819	17 286	17 673	16 969	18 354	14 258	17 433	*	*	16 895
2015/16	*	18 167	17 000	11 137	17 306	*	*	*	*	*	*	15 500	15 822
2016/17	*	*	18 211	*	14 250	*	13 667	14 574	*	*	15 400	*	15 220
2017/18	*	*	15 833	15 667	15 817	*							15 772

Pramen: ČSÚ, propočet MZe ČR

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí;

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období.

Zahraniční obchod se semenem hořčice

Dovoz hořčičného semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Množství v t	3 323	2 284	962	1 759	2 759	3 023	2 091	1 776
Hodnota Kč/t	8 064	10 543	15 967	19 378	18 136	12 600	13 636	16 654

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz hořčičného semene od ledna do listopadu

Dovoz hořčičného semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Množství v t	3 793	1 045	1 334	2 072	3 145	2 501	1 820	1 234
Hodnota Kč/t	8 547	13 613	17 620	20 083	14 846	13 455	13 897	16 339

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz hořčičného semene za červenec až listopad 2017

Vývoz hořčičného semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Množství v t	8 736	6 296	6 476	4 105	4 355	3 126	2 728	2 259
Hodnota Kč/t	8 867	11 455	16 109	22 232	17 037	13 060	12 434	15 721

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz hořčičného semene od ledna do listopadu

Vývoz hořčičného semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Množství v t	4 294	7 107	4 606	3 127	4 339	2 797	2 993	923
Hodnota Kč/t	10 181	13 835	20 471	23 694	12 922	13 218	13 184	17 454

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz hořčičného semene za červenec až listopad 2017

Bilance výroby a užití hořčičného semene (včetně osiva)

Ukazatel	MJ.	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Sklizňová plocha	ha	26 819	18 122	16 949	16 472	18 452	15 874	11 770	11 825
Hektarový výnos	t/ha	0,58	0,93	0,91	0,81	1,07	1,07	1,05	0,89
Produkce	t	15 586	16 833	15 466	13 378	19 835	16 941	12 391	10 524
Dovoz	t	3 915	1 084	1 395	2 163	3 353	2 715	1 978	2 100
Celková nabídka	t	29 591	24 765	18 682	16 763	25 083	22 091	16 167	13 975
Domácí užití celkem ²⁾	t	12 000	9 000	4 000	5 000	11 000	11 000	5 000	6 000
Vývoz	t	10 743	13 944	13 460	9 868	11 648	9 293	9 816	7 200
Konečná zásoba	t	6 848	1 821	1 222	1 895	2 435	1 798	1 351	775

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

V marketingovém roce 2015/16 bylo vyvezeno 9,3 tis. t hořčičného semene včetně osiva a konečné

zásoby klesly na 1,8 tis. t. V marketingovém roce 2016/17 vlivem nižší sklizně hořčičného semene došlo k dalšímu poklesu konečných zásob na 1,4 tis. t. Předběžné výsledky pro rok 2017/18 počítají s dalším snížením celkové sklizně na 10,5 tis. t, které může způsobit zvýšení dovozu na 2,1 tis. t. a pokles vývozu na 7,2 tis. t, což je meziroční propad exportu o 2,6 tis. t.

LEN OLEJNÝ

Plochy olejného lnu se od marketingového roku 2012/13 stabilně drží pod hranicí 2 tis. ha. V roce 2016/17 plochy dosahovaly 1,5 tis. ha, to představuje pouhých 19 % z rekordní výměry v roce 2006/07. Dosahovaný výnos v několika posledních letech se pohyboval okolo 1,3 t/ha, v marketingovém roce 2016/17 došlo k významnému navýšení o 16 % na 1,51 t/ha.

Světové plochy pěstování lnu prošly v posledních letech značnými změnami osevních výměř. V roce 2005 přesahovaly světové produkční plochy olejného lnu 2 860 tis. ha, ale do roku 2011 poklesly na 2 011 tis. ha. V posledních letech začínají podle statistik FAO světové plochy i produkce lnu olejného opět mírně stoupat. V roce 2016 se plochy opět mírně rozrostly na 2 764 tis. ha.

Celková světová produkce semene lnu olejného činila v roce 2005 celkem 2 757 tis. t a do roku 2011 s mírnými výkyvy poklesla na 1 850 tis. t. Dle Faostatu dosáhla v roce 2016 světová produkce lnu 2 925 tis. t.

Statistické zdroje vykazují vždy prodlevu v rámci sledování ploch i výnosových a produkčních parametrů, proto údaje Faostatu uvádějí pouze data do roku 2016. Světová plocha olejného lnu se meziročně stále zvyšuje. Největšími světovými producenty semen olejného lnu posledních let jsou Kanada, Rusko, Čína, Indie a Kazachstán. Velké rozšíření ploch v Rusku a v Kazachstánu, které se do roku 2009 pohybovaly v řádech desítek tisíc hektarů, přináší nový a nezanedbatelný zdroj importu lnu olejného semene do České republiky s reálnou možností ovlivnění ceny produktu. V roce 2016 se len pěstoval v Rusku na ploše 710 tis. ha a v Kazachstánu na 634 tis. ha. Velká sklizňová plocha v Indii poskytuje pouze velmi nízký hektarový výnos 0,392 t/ha. Podprůměrné výnosy byly zjištěny také v Bělorusku, Kazachstánu a Rusku.

Sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková produkce semene lnu olejného v ČR

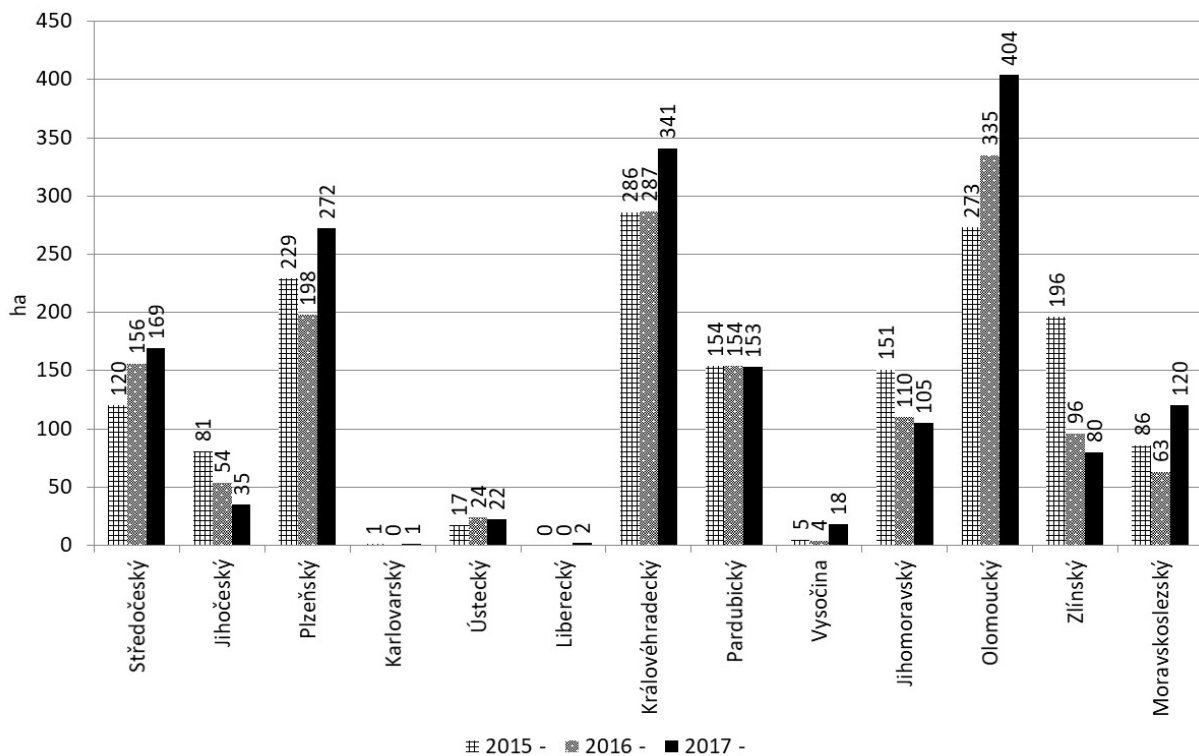
Marketingový rok	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1992/93	1 080	1,50	1 620
1993/94	780	1,58	1 232
1994/95	1 072	1,27	1 361
1995/96	752	1,30	978
1996/97	407	1,36	553
1997/98	312	1,21	377
1998/99	646	1,40	904
1999/00	2 251	1,57	3 535
2000/01	1 700	1,35	2 295
2001/02	3 046	0,85	2 603
2002/03	2 385	1,00	2 386
2003/04	5 345	0,91	4 848
2004/05	2 154	1,45	3 119
2005/06	7 335	1,21	8 851
2006/07	7 869	1,02	7 990
2007/08	2 642	0,66	1 742
2008/09	1 171	1,20	1 405
2009/10	2 631	1,63	4 291

Marketingový rok	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
2010/11	4 094	0,96	3 928
2011/12	2 475	1,39	3 433
2012/13	1 683	1,29	2 402
2013/14	1 513	1,37	2 066
2014/15	1 813	1,32	2 390
2015/16	1 599	1,33	2 127
2016/17	1 481	1,51	2 237
2017/18 ¹⁾	1 722	1,35	2 325

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ soupis ploch osevní ČSÚ, hektarový výnos a celková produkce kvalifikovaný odhad MZe ČR

Na jedné straně dochází k rozšíření pěstebních ploch v Evropě, ovšem v České republice zaznamenáváme spíše trend poklesu ploch. V roce 2014 došlo k mírnému navýšení osetých ploch z 1 513 ha na 1 813 ha, ale v roce 2015 naopak k mírnému poklesu na 1 599 ha a v roce 2016 činila plocha již jenom 1 481 ha. Podle předběžných dat se osevní plocha pro rok 2017/18 významně rozrostla o 16 % na 1 722 ha. Nejvíce je olejní len v ČR pěstován v krajích Olomouckém, Královéhradeckém, Plzeňském, Středočeském a Pardubickém. Tyto oblasti jsou vhodné pro pěstování olejního lnu a plně odpovídají jeho pěstebním nárokům.

V roce 2016, oproti předchozímu roku, byla určitá část stonku olejního lnu tírensky zpracována v sousedním Polsku. Výsledný produkt byl využit pro výrobu technických textilií a směsných komponentů. V naší republice nebyl zjištěn významnější posun ve prospěch olejního lnu v oblasti dalšího zpracování využitím stonku či vlákna. V současné době je ve výstavbě kapacita zpracování stonku pro konopí seté, která by mohla být plně využita i pro zpracování olejního lnu.

Ceny lněného semene

Průměrné ceny zemědělských výrobců zaznamenaly v posledních letech růst, v roce 2010 byly na úrovni 11 073 Kč/t. Od roku 2014 přesahují 17 000 Kč/t. V roce 2016 byla cena na úrovni 17 434 Kč/t, poslední čísla za rok 2017 uvádějí cenu 15 308 Kč/t. Tyto ceny jsou tvořeny z cen semene pro technické a krmivářské použití, které jsou doplněny cenou semene pro potravinářství. V dlouhodobém průměru činí cena pro krmivářské užití pouze 54,7 % ceny semene pro potravinářskou výrobu.

Průměrné roční CZV lněného semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kč/t	14 437	11 073	12 611	13 370	16 191	17 632	17 961	17 434	15 308

Pramen: ČSÚ

Sledování průměrných cen lněného semene Českým statistickým úřadem vykazuje od dubna 2016 rozsáhlé výpadky dat. Pro minimální počet dostupných statistických údajů jsou uvedeny pouze průměrné roční ceny.

Průměrné roční CZV lněného semene za marketingový rok

Marketing. rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2015/16	2016/17 ¹⁾	2017/18 ¹⁾
Kč/t	12 167	11 749	12 663	16 312	16 920	17 855	*	*

Pramen: ČSÚ, přepočít MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ Údaje za jednotlivé měsíce marketingového roku nejsou k dispozici

Zahraniční obchod se lněným semenem

Dovoz lněného semene do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Množství v t	1 760	1 447	1 173	2 463	3 169	3 502	6 042	7 556
Hodnota v Kč/t	13 296	13 168	14 113	16 186	15 279	14 960	13 339	14 192

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz lněného semene od ledna do listopadu

Dovoz lněného semene do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Množství v t	2 154	1 623	1 460	2 794	3 328	4 460	7 977	3 101
Hodnota v Kč/t	10 088	8 931	16 776	15 503	15 380	13 709	13 671	14 341

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz lněného semene za červenec až listopad 2017

Vývoz lněného semene z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Množství v t	1 546	3 053	3 290	4 013	3 213	2 717	6 889	8 821
Hodnota v Kč/t	13 236	14 552	15 349	16 851	15 561	14 481	16 871	18 174

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz lněného semene od ledna do listopadu

Vývoz lněného semene z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Množství v t	1 577	4 230	1 926	4 206	3 526	3 153	10 482	3 417
Hodnota v Kč/t	14 880	13 577	20 785	16 735	14 259	15 182	18 269	16 398

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz lněného semene za červenec až listopad 2017

Bilance výroby a užití lněného semene (včetně osiva)

Ukazatel	MJ.	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Produkce	t	3 928	3 433	2 402	2 066	2 390	2 127	2 237	2 325
Dovoz	t	2 228	1 629	1 491	2 794	3 421	4 508	8 065	9 500
Celková nabídka	t	6 275	5 820	3 951	5 341	5 952	7 017	10 933	11 921
Domácí užití celkem ²⁾	t	3 500	1 000	1 500	900	2 000	3 100	100	300
Vývoz	t	2 017	4 762	1 970	4 300	3 570	3 286	10 737	11 500
Konečná zásoba	t	758	58	481	141	382	631	96	121

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

Len olejný má v ČR dlouhou tradici pěstování a zaslouženě se řadí mezi důležité olejninu. Pěstitelské plochy lnu v ČR jsou dlouhodobě nízké a jejich celková výměra meziročně značně kolísá. V současné době se pěstuje pouze len olejný, produkce přadného lnu byla ukončena v roce 2010. Sklizené semeno lnu olejného se používá především v potravinářském průmyslu. I přes nízké pěstitelské plochy i nadále pokračuje šlechtění a registrace nových odrůd lnu olejného. Stejně jako i v předchozích letech, také v pěstitelském roce 2017 byly zjištěny variabilní výnosy semen a tuku v sortimentu vybraných odrůd. I v úzkém souboru genotypů, který byl sledován (s ohledem na skutečnost, že Společný katalog odrůd druhů zemědělských rostlin registruje více jak dvojnásobné množství odrůd olejných lnů) byla prokázána vysoká variabilita jak v obsahu lignanu SECO, tak v obsahu kyanogenních glykosidů. Teoreticky je možné kombinovat minimální hodnoty obsahu antinutričních látek s maximálním obsahem lignanů v semeni a vyvinout odrůdu lnu vynikajících vlastností k použití v lidské výživě. Stejně, jako v předchozích letech, byl i v roce 2017 zjištěn průkazný vliv odrůdy na výnos semen. Všechny současné odrůdy prokazují vysokou schopnost produkce semen. Důležitým předpokladem úspěšného pěstování je potřeba přihlídnout k místním půdně-klimatickým podmínkám. Pro pěstitele se naskýtá široká možnost využití nových vysoce kvalitních a plastických odrůd.

SÓJA LUŠTINATÁ

Pěstování a používání sóji získává v posledních letech na významu. Hlavní směry využití sóji jsou v potravinářství a krmivářství. Současné trendy racionální výživy hojně využívají tuto komoditu jako zdroj hodnotných bílkovin. Ty nacházejí velmi dobré využití např. při použití ve vegetariánských směrech stravování. Mezi hlavní potravinářské produkty této plodiny se řadí sójový olej, mouka, mléko, sýr tofu, omáčka a další sójové pochutiny. Neméně významným využitím sóji je její uplatnění jako krmivo. Využívají se nejen drcené sójové boby, ale větší význam má použití odpadních surovin po lisování sójového oleje. Těmito zbytky jsou pokrutiny a extrahované šroty. Krmiva obsahující sóju jsou charakteristické vysokou energetickou hodnotou a zdrojem kvalitních bílkovin. Jejich vlastnosti jsou velmi dobře využitelné v krmných dávkách vysokoprodukčních dojnic. Stále se zvyšujícím problémem v současnosti je zkrmování geneticky modifikované sóji dovážené z amerického kontinentu. Některé mlékárny odmítají vykupovat a dále zpracovávat mléko od dojnic krmených GMO plodinami. V této souvislosti dochází ke snahám o rozšíření pěstování nemodifikované sóji ve středoevropském regionu. Stále častěji se ozývají názory tvrdící, že pěstování moderních odrůd sóji, často kanadské provenience, je v podmínkách České republiky velmi perspektivní. Výhodou pěstování sóji je schopnost fixace vzdušného dusíku symbiotickými bakteriemi. To snižuje nároky na použití hnojiv a celkově zlepšuje stav půdy.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce sóji v České republice

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1990/91	3 727	3 727	1,72	6 727
1999/00	397	143	1,53	219
2000/01	1 916	1 884	1,25	2 348
2001/02	2 743	2 706	1,59	4 301
2002/03	3 002	3 002	2,13	6 391
2003/04	7 696	7 698	1,55	11 918
2004/05	9 006	9 007	1,43	12 910
2005/06	9 276	9 275	2,04	18 893
2006/07	9 641	9 640	1,85	17 847
2007/08	7 525	7 523	1,75	13 175
2008/09	4 339	4 339	2,17	9 419
2009/10	6 046	6 046	2,26	13 641
2010/11	9 472	9 472	1,70	16 135
2011/12	7 584	7 584	2,36	17 934
2012/13	5 742	5 742	2,29	13 149
2013/14	6 507	6 507	2,07	13 471
2014/15	7 242	7 242	2,28	16 493
2015/16	12 311	12 311	1,64	20 238
2016/17	10 608	10 608	2,40	25 492
2017/18 ¹⁾	15 334	15 334	2,21	33 963

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2017

S rozšiřováním pěstování sóji v podmínkách ČR se daří agronomům sbírat zkušenosti, které jsou vhodně využívány při zakládání osevních ploch, proto většinou v roce 2017 nedocházelo k „ukvapeným“ rozhodnutím o termínu setí. Pakliže se tak stalo, porost sóji velmi pomalu vzcházal a kvůli působení herbicidů, mnohdy v kombinaci s nízkými teplotami a poškozením holuby, velice prořídil. Nízký počet jedinců poté nedokázal dostatečně zakrýt povrch půdy a ve vzniklých mezerách se prosadily plevelné druhy rostlin. Pěstitelé, kteří si vyčkali na optimální termín setí, získali na pozemcích rovnoměrnější vzcházení rostlin sóji, optimální počet rostlin na metr čtvereční a nadále rychlý růst vegetace. Hlavní vlna setí proběhla na přelomu dubna a května. Přičemž největších výnosů dosahovaly pozemky, které byly založeny až v květnu, místy i v polovině května.

Výnosy v Čechách se pohybovaly na velmi solidní úrovni, tj. 3–3,5 t/ha, při sklizňových vlhkostech 12–15 % v první vlně před dešti, kdežto na Moravě byla situace jiná. Tradičně na jižní Moravě byl zaznamenán nízký výnos, který se pohyboval od 1,5 t/ha výše.

Na severní Moravě byly zaznamenány tradičně vysoké výnosy, mezi 3,5–4 t/ha, vlhkost se pohybovala podle toho, jestli byly sklizeny v první vlně před dešti (13–17 %), nebo po deštích (16–22 % i více).

Pěstování sóji může nabídnout několik benefitů, např. v podobě zlepšení úrodnosti půdy, přerušení osevního sledu apod. Při dodržení všech agrotechnických požadavků lze očekávat i zajímavý ekonomický přínos z pěstování sóji, to se v minulosti již několikrát potvrdilo.

Zahraniční obchod ČR se sójovými bobý

Mezi hlavní země, které se dlouhodobě podílejí na dovozu sójových bobů do České republiky, patří Německo, Nizozemsko, Slovensko, Belgie, Rakousko a Ukrajina. Vývoz sójových bobů z České republiky je v porovnání s dovozem méně významný.

Dovoz sójových bobů do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Množství v t	23 648	29 727	28 767	36 901	34 766	20 422	18 168	15 493
Hodnota Kč/t	8 333	8 617	9 285	11 520	11 317	10 348	9 784	9 902

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz sójových bobů od ledna do listopadu

Dovoz sójových bobů do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Množství v t	26 965	28 285	36 628	34 296	27 181	19 704	17 047	6 737
Hodnota Kč/t	8 506	8 609	10 683	11 496	11 074	9 761	10 131	9 368

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz za červenec až listopad 2017

Vývoz sójových bobů z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Množství v t	622	2 111	5 936	1 707	5 551	3 993	4 890	5 229
Hodnota Kč/t	9 325	9 454	10 967	13 442	13 036	12 487	11 460	11 148

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz sójových bobů od ledna do listopadu

Vývoz sójových bobů z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Množství v t	1 657	4 178	3 207	5 476	2 945	4 498	5 864	2 124
Hodnota Kč/t	9 354	9 669	12 505	13 403	12 909	12 018	11 388	9 896

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz za červenec až listopad 2017

Světová produkce sóji za posledních 5 let vzrostla o 22,7 %, odhad dle Oil World je 344,7 mil. tun v roce 2017/18, meziročně tzn. pokles produkce o cca 5 mil. tun (2016/17 produkce 349,5 mil. tun). Tato produkce bude stačit k uspokojení poptávky, která se zvýší o 14 mil. tun. Zásoby se nezmění a zůstanou na 97,5 mil. tun.

Bilance výroby a užití sóji

Ukazatel	MJ.	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Sklizňová plocha	ha	9 472	7 584	5 742	6 507	7 242	12 311	10 608	15 334
Hektarový výnos	t/ha	1,70	2,36	2,29	2,07	2,28	1,64	2,40	2,21
Produkce	t	16 135	17 934	13 149	13 471	16 493	20 238	25 492	33 963
Dovoz	t	27 260	29 048	37 559	35 377	36 570	54 321	27 601	26 000
Celková nabídka	t	45 155	48 857	52 408	50 656	54 463	75 952	54 093	62 823
Domácí užití celkem ²⁾	t	41 298	41 808	45 751	42 158	48 971	69 068	42 494	53 433
Vývoz	t	1 982	5 349	4 849	7 098	4 099	5 884	8 739	7 650
Konečná zásoba ²⁾	t	1 875	1 700	1 808	1 400	1 393	1 000	2 860	1 740

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský každoročně publikuje Seznam doporučených odrůd (SDO) sóji s cílem usnadnit pěstitelům, zpracovatelům i množitelům orientaci v poměrně širokém sortimentu nabízených odrůd. Seznam jako zdroj nezávislých a objektivních informací vychází z výsledků víceletých odrůdových pokusů prováděných v poměrně široké síti zkušebních stanic UKZÚZ a spolupracujících organizací. Odrůdy sóji jsou v SDO zařazeny do tří ranostních skupin podle délky vegetační doby. Seznam obsahuje dvě velmi rané, pět raných a jednu středně ranou odrůdu.

ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL OLEJNIN

Podle údajů USDA se od marketingového roku 1993/94 (229,1 mil. t) do roku 2016/17 zvýšila světová produkce hlavních druhů olejnin o 150 % na 573,7 mil. t a světová spotřeba rostlinných olejů vzrostla o 188 % na 183,8 mil. t. Za stejné období se podle stejného zdroje zvýšila globální spotřeba pokrutin a šrotů olejnin o 143 % na 317,4 mil. t. Mnoho let je patrný trend zvyšující se světové spotřeby rostlinných olejů. Oleje jsou využívány nejen pro potravinářství, ale i k technickému využití a v neposlední řadě ke krmivářským účelům. Díky takto širokým možnostem využití dochází k rozšiřování světových pěstebních ploch olejnin a další intenzifikaci pěstování. To je mnohdy doprovázeno negativními vlivy, jako je např. nerespektování dobré pěstitelské praxe plodin na zemědělských pozemcích. Se stále zvyšující se spotřebou palmového oleje dochází k rozšiřování palmových plantáží na úkor pralesů apod.

Celosvětový vývoj produkce a spotřeby olejnin, rostlinných olejů, pokrutin a šrotů olejnin

Globální ukazatele	Mj.	1993/94	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾	2017/18 ²⁾
Celková sklizňová plocha olejnin	mil. ha	116,30	255,25	258,77	263,73	265,94	269,35	274,11
Celková produkce olejnin	mil. t	229,10	474,90	505,59	536,08	520,87	573,69	579,54
Celková produkce rostlinných olejů	mil. t	63,50	160,59	169,56	176,05	176,66	188,60	196,89
Celková spotřeba rostlinných olejů	mil. t	63,70	157,00	165,35	171,34	177,44	183,77	189,94
Konečná zásoba rostlinných olejů	mil. t	6,00	17,04	17,35	19,23	20,71	19,53	20,73
Celková produkce šrotů olejnin	mil. t	131,50	268,54	280,22	299,49	306,15	321,27	334,82
Celková spotřeba šrotů olejnin	mil. t	130,60	264,57	275,12	293,87	303,67	317,43	331,59
Konečná zásoba šrotů olejnin	mil. t	6,00	10,98	12,44	14,44	16,05	15,96	15,32

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2017

Poznámka: ¹⁾ předběžné údaje

²⁾ kvalifikovaný odhad z listopadu 2017

Využití a zpracování olejnin v ČR

Možnosti využití řepkového semene doznaly v posledním desetiletí výrazných změn. V minulosti byla většina produkce využívána k potravinářským a krmivářským účelům. V posledních letech došlo k masivnímu rozvoji produkce biopaliv. Produkce 1,5 tis. t řepkové bionafty z roku 1992 stoupla na 200 tis. t v roce 2011. V roce 2013 bylo vyrobeno 181 tis. t FAME a v roce 2014 více než 219 tis. t FAME. Rok 2016 byl ve znamení poklesu domácí produkce, ta poklesla na 149 tis. t. Výrazně se změnily též poměry v dovozu a vývozu rostlinných olejů a tuků. Jejich vysoké dovozy jsou převážně ve formě základního zpracování nebo již finálních výrobků. Tuzemská produkce tukového průmyslu se snaží prosadit na zahraničních trzích. Z následující tabulky je zřejmé, že v marketingovém roce 2016/17 došlo k růstu hodnoty vývozu olejnin ze 4 861 mil. Kč na 5 635 mil. Kč. Oproti tomu klesla hodnota vyvezených olejů z 12 878 mil. Kč na 11 026 mil. Kč.

Statistická hodnota zahraničního obchodu ČR s olejinami a jejich produkty (v mil. Kč)

Ukazatel	2013/14		2014/15		2015/16		2016/17	
	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz
Olejniný (KN 1201-1208)	3 177,1	7 268,1	3 440,6	7 219,8	4 036,2	4 861,0	4 178,0	5 634,8
toho								
z semeno řepky	1 012,7	5 159,9	1 283,7	5 057,4	1 433,9	3 023,3	1 617,6	3 738,7
semeno máku	307,6	1 225,5	221,6	1 378,5	191,2	1 120,2	102,6	950,3
Rostlinné oleje (KN 1507-1515)	5 593,3	9 274,4	6 142,1	9 694,8	8 834,4	12 878,2	6 707,6	11 026,3
z toho								
řepkové oleje	3 083,0	7 828,4	3 663,5	8 512,2	6 114,9	11 417,8	4 005,8	9 118,2
sójové oleje	209,2	42,8	151,8	8,3	181,4	3,3	196,3	2,9
palmové oleje	441,8	11,6	421,9	12,7	465,6	23,0	523,3	26,1
Margariny (KN 1517)	1 785,6	136,0	1 664,3	108,1	1 536,7	85,1	1 699,3	100,4
Šrotý a pokrutiny olejin (SITC 0813)	4 521,8	1 972,2	4 680,4	2 270,5	4 317,3	2 628,6	4 022,0	2 538,9
Hodnota celkem	20 132,1	32 918,9	21 669,9	34 262,3	27 111,6	36 040,5	23 052,5	33 136,6
Obchodní saldo	12 786,8		12 592,4		8 928,9		10 084,1	

Pramen: Statistika zahraničního obchodu, ČSÚ

Pro zahraniční agrární obchod České republiky představuje vývoz řepkového semene i řepkových olejů zajímavý obchodní potenciál. Proto je zřejmý trend zvyšujícího se vývozu semene řepky. Významný podíl mezi krmivými používanými v ČR zaujímá využití extrahovaných šrotů a pokrutin po zpracování olejin. Tuzemská spotřeba krmiv je velmi významně kryta dovozy sójových extrahovaných šrotů.

Spotřeba a ceny rostlinných olejů a tuků v ČR

Dle sledování spotřeby rostlinných olejů a tuků prováděné ČSÚ je patrné několik dlouhodobých trendů. Dlouhodobá spotřeba rostlinných olejů a tuků stagnuje v rozmezí 16,0 až 17,2 kg/obyv. za rok. Od roku 2007 (9,4 kg/obyv. za rok) každoročně vzrůstá spotřeba jedlých rostlinných olejů, v roce 2016 dosáhla 10,1 kg/obyv. za rok. Nabídka olejů se stále rozšiřuje a zákazníci jsou lépe informovaní o vhodnosti používání jednotlivých druhů rostlinných olejů. Stále vyšší oblíbenosti doznávají řepkové a olivové oleje. Ve spotřebě másla je také zřejmý trend zvyšující se spotřeby ze 4,2 kg/obyv. za rok v roce 2007 na 5,4 kg/obyv. za rok v roce 2016. Proti tomu spotřeba sádla zaznamenala nepatrný pokles ze 4,7 kg/obyv. za rok v letech 2006–2008 na současných 4,5 kg/obyv. za rok.

S rozšiřující se nabídkou jsou na trhu dostupné kromě běžných olejů (řepkový, slunečnicový, olivový) i další méně známé druhy (palmový, kukuřičný, sójový, arašídový).

Průměrná spotřeba jedlých rostlinných olejů a tuků v ČR (v kg/obyv. za rok)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
JROT*	16,3	16,0	15,9	16,3	16,3	16,4	16,9	17,2	17,0	17,2
z toho JRO**	9,4	9,4	9,5	9,6	9,7	9,7	9,9	10,1	10,0	10,1
Máslo	4,2	4,7	5,0	4,9	5,0	5,2	5,1	5,1	5,5	5,4
Sádlo	4,7	4,7	4,5	4,7	4,8	4,7	4,5	4,5	4,4	4,5

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * Jedlé rostlinné oleje a tuky

** Jedlé rostlinné oleje

Zahraniční obchod České republiky s rostlinnými oleji a tuky

Dovoz hlavních rostlinných olejů v t, za kalendářní rok

Skupina olejů:	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Řepkový	48 559,7	103 790,9	160 740,2	239 263,9	289 310,5	113 569,8
Slunečnicový ²⁾	50 527,8	42 805,6	45 246,0	52 927,3	39 235,2	43 923,2
Sójový	9 442,1	7 807,5	9 053,3	9 276,1	9 556,0	9 586,8
Palmový	18 251,5	19 201,5	18 061,9	17 619,7	21 590,8	19 936,5
Kokosový	2 151,0	2 518,9	2 879,0	3 040,4	2 859,9	2 983,3
Lněný	689,0	458,5	920,2	803,7	651,0	1 034,1
Olivový ³⁾	5 619,2	6 047,5	11 513,5	6 997,2	12 295,7	1 987,5
Ostatní ⁴⁾	1 626,8	957,6	1 519,8	1 749,8	1 966,1	2 169,3
Oleje celkem	136 867,1	183 588,0	249 933,9	331 678,1	377 465,2	195 190,5

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz hlavních rostlinných olejů od ledna do listopadu

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce

Dovoz hlavních rostlinných olejů v t, za marketingový rok

Skupina olejů:	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Řepkový	49 901,5	146 655,0	172 930,6	290 607,6	184 250,5	49 826,8
Slunečnicový ²⁾	42 593,0	40 095,9	47 093,8	50 387,2	42 271,3	21 946,7
Sójový	7 345,6	9 526,3	7 769,0	9 734,4	9 455,1	4 987,7
Palmový	18 542,7	18 535,4	17 272,1	20 454,0	21 086,1	9 351,7
Kokosový	2 335,7	2 585,9	2 854,8	3 164,0	3 031,1	1 026,9
Lněný	503,2	591,3	1 120,7	684,5	513,5	752,7
Olivový ³⁾	5 431,2	7 011,9	11 179,6	9 161,2	7 194,3	1 414,2
Ostatní ⁴⁾	1 340,5	1 597,1	1 469,6	1 850,0	2 308,7	881,4
Oleje celkem	127 993,4	226 598,8	261 690,2	386 042,9	270 110,6	90 188,1

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz hlavních rostlinných olejů od července do listopadu 2017

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce

Vývoz hlavních rostlinných olejů v t, za kalendářní rok

Skupina olejů:	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Řepkový	330 984,7	325 829,6	391 836,0	525 335,0	525 704,9	295 084,3
Slunečnicový ²⁾	15 798,4	29 410,1	55 345,8	53 577,8	50 729,4	71 106,1
Sójový	202,5	202,2	2 218,2	299,3	147,2	540,4
Palmový	214,0	432,7	390,7	615,9	862,4	2 944,3
Kokosový	138,5	165,2	289,8	291,5	355,2	434,5
Lněný	5,3	5,9	8,8	15,8	16,3	590,8
Olivový ³⁾	433,8	1 441,1	1 091,6	926,8	1 005,2	351,7
Ostatní ⁴⁾	1 018,7	4 690,1	1 965,3	1 705,2	3 297,9	2 214,4
Oleje celkem	348 795,9	362 176,9	453 146,2	582 767,3	582 102,2	373 266,5

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz hlavních rostlinných olejů od ledna do listopadu

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce

Vývoz hlavních rostlinných olejů v t, za marketingový rok

Skupina olejů:	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Řepkový	324 853,4	368 738,3	426 360,2	549 554,9	409 562,2	123 813,3
Slunečnicový ²⁾	21 139,8	46 968,8	44 319,7	53 103,0	67 852,0	30 970,5
Sójový	208,9	2 115,4	373,0	153,4	148,5	514,9
Palmový	372,5	373,6	411,2	816,4	1 556,2	1 837,5
Kokosový	154,4	202,2	283,0	333,8	499,8	121,9
Lněný	5,3	7,6	9,2	20,2	65,0	532,8
Olivový ³⁾	500,0	1 281,4	901,9	1 138,8	600,8	192,9
Ostatní ⁴⁾	2 813,6	2 501,1	2 766,9	1 344,6	4 100,5	698,4
Oleje celkem	347 234,3	422 188,4	475 425,1	606 465,1	484 385,0	158 682,2

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz hlavních rostlinných olejů od července do listopadu 2017

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce

Dovoz a vývoz margarínů v t, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Dovoz	49 254	49 583	43 159	46 016	42 116	44 902
Vývoz	3 301	3 084	3 594	2 672	1 807	2 325

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz a vývoz margarínů od ledna do listopadu

Dovoz a vývoz margarínů v t, za marketingový rok

Marketingový rok	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Dovoz	48 387	47 172	42 562	43 139	43 632	25 239
Vývoz	2 511	3 846	3 172	2 077	2 093	2 081

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz a vývoz margarínů od července do listopadu 2017

Zahraniční obchod s extrahovanými šrotů a pokrutinami**Dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů do České republiky v t, za kalendářní rok**

Pokrutiny a extrahované šrotů:	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Sójové	418 983	394 154	367 229	407 404	363 737	349 381
Řepkové	36 992	49 101	48 355	70 572	65 223	71 352
Slunečnicové	17 027	17 382	18 143	22 830	31 819	53 191
Lněné	150	216	213	170	137	101
Ostatní	3 334	3 522	6 755	3 060	2 282	3 808
Celkem	476 486	464 375	440 695	504 036	463 198	477 833

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů od ledna do listopadu

Dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů do České republiky v t, za marketingový rok

Pokrutiny a extrahované šrotů	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ¹⁾
Sójové	390 114	372 986	404 952	388 317	366 208	165 801
Řepkové	40 965	48 763	62 954	68 902	58 456	42 219
Slunečnicové	15 297	19 455	19 600	29 740	41 141	26 091
Lněné	210	213	194	148	114	48
Ostatní	3 568	6 422	3 961	3 605	2 966	1 934
Celkem	450 154	447 839	491 661	490 712	468 885	236 093

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů od července do listopadu 2017

Vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů z České republiky v t, za kalendářní rok

Pokrutiny a extrahované šrotů	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾
Sójové	20 113	19 780	13 876	25 688	17 998	6 068
Řepkové	199 899	248 464	237 042	346 238	363 789	311 687
Slunečnicové	31 088	25 073	30 722	24 289	29 193	66 500
Lněné	-	-	-	-	-	1
Ostatní	3 671	4 374	15 929	6 079	763	1 192
Celkem	254 771	297 691	297 569	402 294	411 743	385 448

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů od ledna do listopadu

Vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů z České republiky v t, za marketingový rok

Pokrutiny a extrahované šroty	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18¹⁾
Sójové	16 555	18 685	21 852	22 510	7 115	4 759
Řepkové	220 824	251 239	278 168	365 860	382 631	114 968
Slunečnicové	20 705	32 616	24 095	26 090	54 457	27 849
Lněné	-	-	-	-	-	-
Ostatní	3 929	5 479	16 600	3 111	897	535
Celkem	262 013	308 019	340 715	417 571	445 100	148 111

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů od července do listopadu 2017

NEPOTRAVINÁŘSKÉ UŽITÍ OLEJNIN

Certifikovaná biopaliva přimíchávaná do fosilních paliv nebo používaná jako čisté palivo jsou prozatím nejlepší a nákladově efektivní cestou, jak zajistit provoz vozidel, která jsou v současné době v provozu a zároveň vyhovují požadavkům ochrany klimatu. Certifikovaná biopaliva jistě nejsou jediným řešením, ale představují vhodnou alternativu běžných fosilních paliv.

Na udržitelnost certifikovaná a z hlediska emisí GHG zdokonalená bionafta z řepkového oleje může, zároveň s jinými obnovitelnými palivy a moderními motory, představovat významný příspěvek k dekarbonizaci silniční dopravy, zemědělství a lesnictví v krátkodobém a střednědobém výhledu. Bionafta představuje v současnosti jedinou komplexní možnost dekarbonizace nákladní dopravy a dalších strojů, které vykazují velkou spotřebu motorové nafty.

Předpokládaná spotřeba motorových benzínů, motorové nafty, LPG, CNG/LNG, H₂ a elektrické energie a z nich vyplývající potřeby složek OZE pro zajištění cílů náhrady OZE a snížení emisí skleníkových plynů (GHG) v dopravě.

	Jednotka	2017	2018	2019	2020
Motorové benziny	kt	1 580	1 560	1 540	1 520
Motorová nafta	kt	4 720	4 705	4 690	4 675
LPG	kt	102	105	108	111
CNG/LNG	mil. m ³	72	86	101	115
H ₂	mil. m ³	-	-	0,5	1,0
Elektrická energie (užitá mimo železniční dopravu)	GWh	84	95	105	114
Bioethanol konvenční	kt	80	79	78	123
Bioethanol pokročilý	kt	-	-	-	31
ETBE z konvenčního bioethanolu	kt	7	7	7	6
MEŘO	kt	337	343	342	412
FAME – odpadní rostl. oleje a živočišné tuky	kt	-	-	-	37
HVO	kt	2	2	2	20
HEFA / HVO pokročilé (odpadní oleje)	kt	-	-	-	20
Náhrada OZE v dopravě	% e.o.	6,2	6,3	6,3	10,5
Náhrada OZE konvenční	%	5,4	5,4	5,5	7,0
Náhrada OZE pokročilá	%	-	-	-	0,6
Snížení emisí GHG v dopravě	%	3,7	3,8	3,9	6,1

Zdroj: MPO – Analýza zajištění splnitelnosti 10% e.o. cíle OZE v dopravě v roce 2020, varianta NAP OZE:V1x (minimalistický scénář), červen 2016

Spotřeba MEŘO v množství 330–340 tis. t/rok do roku 2019 je v reálných možnostech výroby v ČR. Větší spotřeba vysokoprocentních paliv SMN B30 a B100 si ovšem v roce 2020 pravděpodobně vyžádá meziroční skokový nárůst spotřeby MEŘO o cca 70 tis. t na cca 415 tis. t. Toto množství již přesahuje maximální současnou kapacitu výroby MEŘO v ČR. V období 2017–2019 by byla zajištěna úspora emisí skleníkových plynů z pohonných hmot ve výši 3,5 %, dosažená se spotřebou nízkoprocentních pohonných hmot E5 a B7 v kombinaci s minimální spotřebou vysokoprocentních směsí E85, SMN B30 a B100 a s využitím konvenčních biokomponent s vysokou udržitelností (úsporou emisí skleníkových

plynů z biopaliv ve výši 60–70 %. V roce 2020 by bylo dosaženo snížení emisí GHG ve výši 6 % navíc díky použití pokročilých biopaliv přechodem z benzínové směsi E5 na E10. Nárůstem spotřeby paliv SMN B30 a B100, zohledněním dalších alternativních paliv (např. CNG, LPG) a také započtením ušetřených emisí z těžby ropy a zemního plynu. Poslední dvě uvedené možnosti předpokládá aktuální návrh novely zákona o ochraně ovzduší. V období 2017–2019 se bude náhrada OZE pohybovat okolo hodnoty 6,5 % e.o. V roce 2020 by mělo být v souladu s cílem EU dosaženo splnění náhrady OZE ve výši 10 % e.o., přičemž podíl konvenčních biopaliv nesmí překročit hodnotu 7 % e.o.

Výroba a spotřeba bionafty

Produkce bionafty – FAME/MEŘO a HVO/HEFA v EU (v tis. t)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Belgie	350	472	291	500	446	248	445
Dánsko	76	79	109	200	200	140	140
Německo	2 350	2 800	2 600	2 600	3 000	3 100	3 200
Anglie	154	177	249	267	143	149	350
Francie	1 996	1 700	2 271	2 035	1 946	1 965	1 350
Itálie	799	591	287	459	580	577	350
Holandsko	382	410	382	606	734	679	650
Rakousko	337	310	265	217	269	340	340
Polsko	371	364	592	648	692	759	871
Portugalsko	318	359	304	299	324	342	290
Švédsko	130	239	111	125	126	92	82
Slovensko	113	127	110	105	103	125	110
Španělsko	841	649	472	581	894	971	1 160
Česká rep.	198	210	173	182	219	168	149
Ostatní EU	545	548	663	717	714	756	806
EU-27	8 960	9 035	8 879	9 541	10 390	10 411	10 293
HVO/HEFA	-	404	1 233	1 461	2 153	2 434	2 494
Celkem	8 960	9 439	10 112	11 002	12 543	12 845	12 787

Zdroj: F.O. Licht, UFOP, 2017

Nejpoužívanějším biopalivem v EU byly i v roce 2016 FAME. Celosvětově nejrozšířenější biopalivo bioethanol, jako složka motorových benzinů, je z hlediska výroby a spotřeby v EU na 2. místě s cca 4 mil. t. Třetí, co do výroby a spotřeby certifikovaných biopaliv v EU, jsou hydrogenačně rafinované triglyceridické suroviny, estery a mastné kyseliny HVO/HEFA s cca 2,5 mil. t. Produkční kapacita FAME, HVO/HEFA cca 20,3 mil. t tak byla v EU využita na 63 %. Podíl FAME/MEŘO, vyrobených v ČR ve srovnání s unijní výrobou v roce 2016, dosáhl 1,8 % a u bioethanolu 2,9 %. Prodej certifikované bionafty vyrobené z řepky rovněž mírně kolísá kolem 6 mil. tun ročně, což odpovídá přibližně 4,3 mil. ha obdělávané půdy. Prodej řepkové bionafty tak zajišťuje rentabilitu pěstování řepky.

Bionafta FAME/MEŘO a směsná motorová nafta v České republice

V listopadu 2016 byl v parlamentu schválen pozměňovací návrh k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje (§ 20, odst. 1) povinnost snižování emisí GHG z pohonných hmot o 3,5 % místo 4 % do 31. 12. 2017 a 6 % do 31. 12. 2020.

Bilanci výroby FAME/MEŘO v ČR, jejich vývoz, dovoz, hrubou spotřebu, prodej FAME/MEŘO jako čisté palivo B100 a směsné motorové nafty SMN B30 v letech 2010–2016 uvádí uvedená tab. Podle standardního šetření v oblasti kapalných biopaliv měsíčním výkazem o biopalivech v gesci ministerstva průmyslu a obchodu (MPO) se v roce 2016 vyráběla bionafta z 99,7 % z řepky olejné v podobě methylesterů mastných kyselin řepkového oleje (MEŘO), FAME z použitých kuchyňských olejů se vyrobilo 400 tun. Mimo měsíční výkazy MPO se podle šetření SVB Praha vyrobilo pro zahraniční odběratele cca 45 tis. tun FAME z odpadních živočišných tuků a cca 2,8 tis. tun surových FAME určených pro zušlechťování na standardizované FAME. Z další tabulky je patrná bilance osevních ploch a produkce řepky olejky využitá na výrobu MEŘO v letech 2010–2016.

Bilance výroby, vývozu, dovozu a uplatnění na trhu ČR FAME/MEŘO B 100 a SMN B30 v období 2010–2016

	2010 t	2011 t	2012 t	2013 t	2014 t	2015 t	2016 t	Index 2016/2015
Výroba FAME/MEŘO v ČR ¹⁾	197 988	210 092	172 729	181 694	219 316	167 646	148 832	0,89
Dovoz FAME do ČR ¹⁾	21 707	54 294	78 314	85 551	118 278	175 839	151 338	0,86
Vývoz FAME/MEŘO z ČR ¹⁾	35 232	16 796	6 703	43 216	35 221	67 623	40 822	0,60
Hrubá spotřeba v ČR ³⁾	184 188	245 216	242 267	228 084	300 413	277 268	258 876	0,93
MEŘO jako čistá pohonná hmota ²⁾	25 150	31 669	56 312	63 467	107 112	108 480	194	0,00
SMN B30 (obsahuje pouze MEŘO) ²⁾	105 960	155 812	131 023	124 125	157 404	135 106	86	0,00

¹⁾ MPO - Eng (MPO) 6-12

²⁾ Generální ředitelství cel

³⁾ Při zohlednění počátečních a konečných zásob

Pro tuto bilanci se použily hodnoty hustot při 15 °C: FAME/MEŘO: 891,9 kg/m³, SMN B30: 853,6 kg/m³, motorová nafta: 837,2 kg/m³.

Bilance osevních ploch a produkce řepky olejky využití na výrobu MEŘO v období 2010–2016

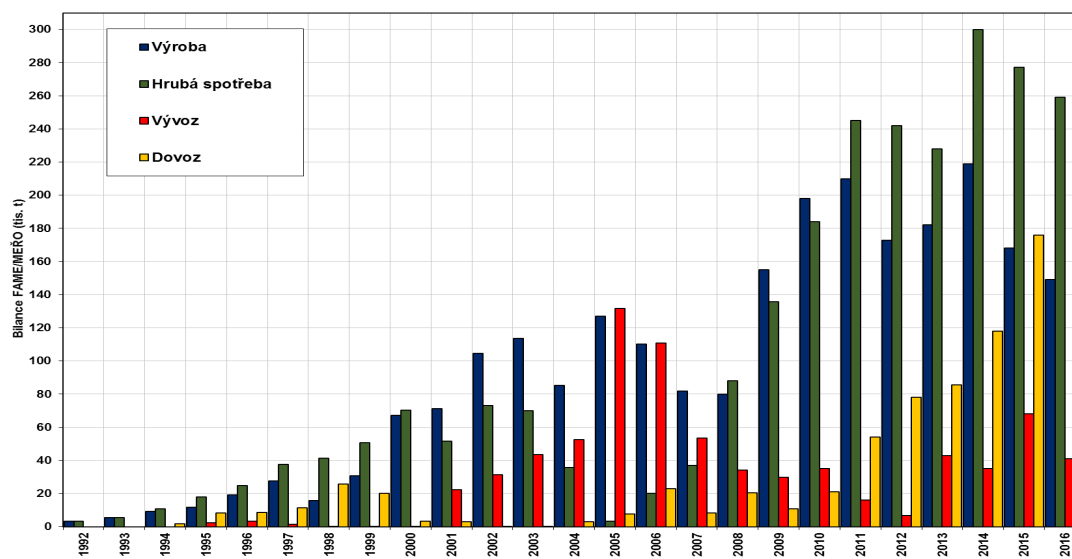
	Jedn.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Výroba FAME ¹⁾ :								
z toho MEŘO	t	197 988 186 268	210 092 197 492	172 729 159 979	181 694 181 694	219 316 217 315	167 646 167 646	148 832 148 432
Spotřeba řepky olejky na výrobu MEŘO ²⁾	t	474 983	503 605	407 946	463 320	554 153	427 497	378 502
Sklizňová plocha řepky olejky ³⁾	ha	368 824	373 386	401 319	418 808	389 298	366 180	392 991
Výnos řepky olejky ³⁾	t/ha	2,83	2,80	2,76	3,45	3,95	3,43	3,46
Produkce řepky olejky ³⁾	t	1 042 418	1 046 071	1 109 137	1 443 210	1 537 320	1 256 212	1 359 125
Plocha řepky olejky při daném výnosu, určená pro výrobu MEŘO	ha	167 838	179 859	147 807	134 296	140 292	124 635	109 394
Podíl ploch řepky olejky zpracované na MEŘO z celkových ploch	%	45,5	48,2	36,8	32,1	36,0	34,0	27,8

¹⁾ Zdroj: MPO - Eng (MPO) 6-12,

²⁾ Zdroj: VÚZT, v.v.i.&SVB s ohledem na účinnost získávání řepkového oleje a jeho reesterifikaci, řepka olejka 2,55 kg na 1 kg MEŘO

³⁾ Zdroj: ČSÚ

Bilance FAME/MEŘO v ČR v období 1992–2016 (v tis. t)

Zdroj: MPO, SVB&VÚZT, v.v.i.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vydalo Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
internet: www.eagri.cz
e-mail: info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-446-6

Praha 2018